

בִּאֲרָחָא וּבְמִשְׁכְּבָךְ וּבְמִקְוֵיךָ: ^{7e} וְתִקְוֵנוּן לְאֵת עַל יָדְךָ וַיְהוּן לְתַפְלִין בֵּין עֵינֶיךָ: וְתִתְּבַנְנוּן עַל מְזוּזוֹן וְתִקְבְּעוּן בְּסָפֵי בֵּיתְךָ וּבְתַרְעֵיךָ: וַיְהִי אָרִי יַעֲלֶךְהָ יִי אֲלֶהָךְ לְאַרְעָא דִּי קָיִים לְאַבְרָהָהָ לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וּלְיַעֲקֹב לְמַתָּן

וּבְשִׁכְבְּךָ וּבְקוֹמְךָ: ^{7e} וְקִשְׁרֹתֶם לְאוֹת → עַל־יָדְךָ וְהָיוּ לְטַטְפַּת בֵּין עֵינֶיךָ: וּכְתַבְתֶּם עַל־מְזוּזוֹת בֵּיתְךָ וּבְשַׁעְרֵיךָ: ⁸ וְהָיָה כִּי־בִיֵּאתָ וַיְהוּה אֱלֹהֶיךָ אֱלֹהֵי־אֶרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּע לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וּלְיַעֲקֹב

רשי"י

לקט בהיר

ואל העשם טפל (שם): ובשכבך. וכול אפילו שכב בחצי היום"י תלמוד לומר (ובקומך יכול אפילו עמד בחצי הלילה תלמוד לומר בשכרך בזיתך) וזלכתך דדרך דרך ארץ דזרה תורה זמן שכיבה זמן קומה (ספרי - נבוכז"א: (ח) וקשרתם לאות על ירך. אלו הפילין שזרועו: והיו לטטפת בין עיניך. אלו הפילין שזראש ועל שם מנין פרשיותיהם"י נקראו עוטפות טע בזכפאי* שמים פה באפריקו שמים (מנח"י נ"ד - מנחות ל"ד: (ט) מוזוזות ביתך. מוזוזות כתיב שאין לריך אלא אחת* טו) (מנחות ל"ד: ובשעריך.

דברי תורה ורק אח"כ דברי רשות, או פירושו שלעולם בהם מדבר חוץ שעם ההכרח (ב"ב), וכפל רבינו לומר עשם עיקר וכו', לומר שלא רק בדיבורך מעשה אחת עיקר אלא כן יהיה אלא כלל ונפש (בד"א: (יד) משום דקשה יתור הכתוב שאומר דבר אחד צ"י פעמים, בשכרך בזיתך דהיינו כלילה וזלכתך דרך דהיינו ביום, וכל זאת מיותר הוא שהרי אמר בשכרך דהיינו כלילה ובקומך דהיינו ביום, לזה אמר שהכל צריך להכתב, שמאמרו ובשכרך יכול לטעות שהוא עת שכינתך ואפילו יהיה בחצי היום ת"ל ובקומך שהוא ביום א"כ אין לומר ובשכרך ג"כ ביום, ועל זה חוזר ומקשה יכול אפילו בחצי הלילה פי' דלמא אין הכי נמי אין כאן לא יום

ולא לילה אלא צ"י פעמים ביום, אחד כשאתה שוכב ואחד כשאתה עומד, ת"ל כתוב מיותר בשכרך בזיתך וזלכתך דרךך וחוץ ממה שמיותר הוא קשה טובא למה לא אמר כלילה וציוס, אלא ודאי לגלות בא שדרך ארץ דזרה תורה, ודרך ארץ הוא שכלילה וישנים בזיתם ואז שוכבים, וציוס הולכים דרך ואז עומדים, ואין קושיא להפך שאם אמר בשכרך בזיתך למה לומר בשכרך, שצ"ל לומר שכלילה עמנו צריך דוקא זמן שכיבה, וכדאיתא במשנה אליבא דרבי הלל, זה שגמר אומר רבינו "ומן שכיבה זמן קומה" פי' ע"ז בא בשכרך ובקומך, ומה שלמדו במשנה שכל אדם קורא כדרכו בין בעמידה בין בישיבה ובין בשכיבה, זה י"ל להם מאומרו בשכרך וזלכתך, ודרשתינו י"ל מאומרו בזיתך ובדרך - וזע שהגירסא שלפנינו במילואו הוא גירסא הספרי, וכמה ספרים חסר צרש"י הדרוש של ובקומך, והענין היינו הך אלא שרבינו קילר ולא הביא רק חצי דרוש (תוכן דברי המפרשים): טו) פי' במפילין של ראש נחלקו הד' פרשיות לד' בחיס, כחפי (או גדפי) ואפריקו שם מקומות הן, וכחז בשל"ה הק' שמיבות הללו לשון קודש הם ונשאר בידם מדור הפלגה וכו' יש קיום ללשונם: טז) פי' כל פתח יש לו צ"י מוזוזות שהם צ"י עמודים וקופים מבי' לדדי הפתח א' מימין וא' משמאל ועליהם המשקוף, ואין צריך לתלות מוזוזת (אזו קוראים "מוזוזת" הב' פרשיות כמוזוזת ולא זו מוזוזת שכתוב) רק באחת משום דכתיב חסר בלא וא"ו כאלו אמר מוזוזת אבל הקרי מוזוזות שצריך מוזוזת לכל פתח (במ"ח), והנה עדיין לא ידענו מקור מרביתו ז"ל לדברי רבינו אלו, ובגמ' מנחות פלוגמא היא מהיכן ידענו שמוזוזת אחת חייב, ר' ישמעאל סבר מדכתיב גם צפ' והיה אם שמוע מוזוזות (לשון רבים שמים) אין ריבוי אחר ריבוי אלא למעט, ור' עקיבא סבר מדכתיב בדם פסח (בא י"צ ו' ונתנו על "שמי" המוזוזות בנה אב שכל מקום דלא כתיב "שמי" פירושו אחת, עוד קשה לדברי רבינו אלו דאמר מוזוזות כתיב ובס"ת שלפנינו וכן הוא במקורה מוזוזות שוא"ו הראשונה חסר ולא השני הלשון רבים, ואפשר היה לתרץ שהוא על דרך גורעין ומוסיפין ודורשין, ועיקר כוונת רבינו לתרץ חסרון הוא"ו שכלל מקום כתיב מוזוזת מלא בשור"ק ולא חסר במלאפ"ס, ואמר האמת שאין צריך אלא אחת, אבל עיקר הלימוד וההכרח סמך רבינו על חז"ל במנחות, ואין אלו צריכים לזה, עיין במנחת שי שם צפ' בא שהארץ והביא בשם ר' אלי' המדקדק שכח בשם הגמ' מוזוזות כתיב, גם הביא גירסא במנחות בשם המדכתיב מאי טעמא דר' מאיר מוזוזות כתיב, וכחז שמצינו פעמים רבות שהגמרא חולקת על המקורה שלנו, וכן הוא בחוס' נדה ל"ג. אהא דאמרין

בד: יהון וקד: י"ח: לא כ"ה: מא: לשון זדס: זפרי: בכל: ניס: זיס: יאל: אל: מר: מר: ית: קר: זיד: עס: גס: זרב: זיס: זני: זר: יס: זח: זר: זס: יה: זך:

זני א"ס סוכה - (ח)

זנין גזמג ויא"ן גזמג גזמגין וס"ת

התבלת פרק רביעי מנחת

מב

עין משפט

למאן דאמר דאין לה שיעור למעלה... דאין לה שיעור למעלה... דאין לה שיעור למעלה...

אין לה שיעור למעלה... דאין לה שיעור למעלה... דאין לה שיעור למעלה... דאין לה שיעור למעלה...

אין לה שיעור למעלה... דאין לה שיעור למעלה... דאין לה שיעור למעלה... דאין לה שיעור למעלה...

למאן דאמר דאין לה שיעור למעלה... דאין לה שיעור למעלה... דאין לה שיעור למעלה...

אין לה שיעור למעלה... דאין לה שיעור למעלה... דאין לה שיעור למעלה... דאין לה שיעור למעלה...

אין לה שיעור למעלה... דאין לה שיעור למעלה... דאין לה שיעור למעלה... דאין לה שיעור למעלה...

ס' תבואה... ס' תבואה... ס' תבואה... ס' תבואה... ס' תבואה... ס' תבואה... ס' תבואה... ס' תבואה...

ספר האשכול, הלכות ציצת.

9

לא

תנן א ד' ציציות מעכבות וא"ו שארבעתן מצוה א'. רבינא אול בתרי' דמר בר ר"א בשבחה דריגלא ב אפסק קריניה דחומיה ולא אמר לי' מירי, כד טעא לכיתיה אמר לי' מהחם אפסק ג, א"ל אי אטרף לי מהחם שדוחיה. והא אמר מר גדול כ"הב שדוחיה ל"ה? חרופטא רב בר שבא בלאו הלא חסור ד. ואיכא דאמרו מהחם אמר לי' מה דעתיך למשהויה והא אמר מר גדול וכו'? הא חרופטא רב בר שבא בלאו ל"ה. ה"ו כרמלית דרבנן. אלמא בר"ה צריך להסירו מיד כה. ר"ה ה' הוצא בטלית שאינה מצויצה כהלכתה בשבת ח"ה, ושע"ה דציצת חשיבי ולא בטלי לגבי בגד, ולא דמי לרצועות הכגד הבטליה דציצת לא בטלי אם א' סתן פסלה דהרי דעתו להוסיף עליהם ציצת ולהכשירן, ואי ד' יש כמצותן, נ"ו הם לבגד ואינם משוין ויש שאוסר דוקא בימיהם שהיו. להם תכלת, דתכלת חשיב אבל באין ח' בטלי ה' ול"ג אף בלא ח' חשיבי דעתיה להוסיף עליהם וכשמוסיף היו נ"ו לבגד, וכל וכן שלא הוסיף ל"ב וכיון דהיו נ"ו לבגד מותר לצאת בטלית מצויצת. כהלכתה אף בלילה ז' ואין לחלק בין עשוף כהלכתה. ולא חתום עליה הגה"צ ח. תשובה לגאון מי שנפסקה לו ציצת בדרך בשבת אם הוא בר"ה מקום שיש בו ס' ריבוא ב"א אמור' לטלטלם עד שהצא שבת. ואי כרמלית מותר להיות עליו עד שיגיע לביתו, וכ"ש בעיר המגופפת ומעורבת שהיתר גמור הוא. שכן אמרו חכמים רבינא הו' אבול בתרי' דמר בר"א וכו' עד כרמלית דרבנן ט'. חנן? התכלת אין מעכב את הלבן והלבן אמא"הת והבין הלכתה דרבנן ט"ז הכי ופליגי ארבי, ואמרינן נמי סאן פליגי ארבי האי תנא דתני רי"א משום ר"ג שאמר ס' ריב"ג אין לו תכלת מטיל לכן, פי' ארבעתן לבן וכן אי עכיד כולא תכלת יצא מיהו כל ציצת וציצת צריכה ד' הוסיף דאמרה תורה גדילים ח"ל גדיל שנים יא גדילים ארבע. ויש מי שאוסר יב דהלכה כרבי תכלת טא"הל מדקמחרר תלמודא לאוקמי מתני' כרבי ומפיק לה. מפשטא דלא אמרה אין מעכב אלא לענין גרדומי וג' ש"ס הלכה כרבי, ול"ג דבריו, דבבביתא בהדי' חני' וחכ"א אין מעכבין וא"ו, ואין הלכה כרבי מחברי יד' וכן באירך בריהא פליגי ארבי רי"צ ור"ג וריה"ג וריב"ג, ואלו במתני' בהדי' דמעכב ה"ו טו. אבל כיון דפשטתא דמתני' כחכמים לא שבקינן כל הני תנאי דפליגי ארבי למיטרי הלכה כרבי. ודמחרר לאוקמי מתני' כרבי משום דרבי סתמא למתני', ועוד דסתמא דגמ' פרוך לקמ' ולא יתא אלא לבן טו אלמא דפקינן ס' צ' בלבן לחוד ודוחה כלאים מ"הת יז, וכ"פ הגר"צ ושאלחות יח. וכ"פ בה"ג יט. א' רבא

נחל אשכול

ועוסה סדמוח סרי היא כסרה, שמתוין הסכך נעשה ככז, אע"ג שה"ו חסר ומחילות ואין כאן הסכך סוכה, מ"ו בגוף הסכך לא נעשה דבר ט"ו המחילות, וס"ו לענין הפסליון עליון, ומה שנוגע לקשר הקלוטה כשמכניסה חוץ כשמעברתה הקשר מעושה לא נעשה בפסול מחס"כ צילת כשקשרן בני פסיקת המוטין, או סכך נחמורב נעשה ונמחר אבל פסול דבוק, זו סקולא מחוברת אם קלסל סוי חומ"טע. אבל סכא חמ"י פסול דבוק כשקשרן בני פסיקת המוטין, או סכך נחמורב נעשה ונמחר אבל פסול דבוק, זו נמחר המעשה עד שיחפר סח' בגידיון וכל זמן שלא נמחר המעשה בפסול כ' חמרתו דלא סייך חומ"טע בפסול. גם אין לדמות להא דלמחר נמחרות מ' בטולי נעטלת ג' וסלומה נד' פסול מ' חומ"טע, שאני החס שכל צילות שטעם בג' כפיס, הם ציליות שלמות ועליות ח"ן להוסיף, כלום לפיכך נקראים ציליות שטעמו בפסול מחס"כ ציל"ה. ודאי לכתומה יס לומר בזה, אבל דיעבד הפסליון כשרים, א' מנחות כ"ח ופ"ב סדורסין ס"ה סרגל, ל' יוס קודס ש"ד פסוס"ו. ג ככר בר"ה אפסקי. ו' דסמכות חל"ה, חנ"ל מ"ו אינה אלא דרבנן והתירו מ' כבוד הכריות כגון טעטול: חנן לקנה בו בשבת קס"ו צרכות י"ט. ה' סס ופדן קל"ט. ו' רס"ו בשבת ז' ר"ל צילת שבת אט"ג דלאו זמן צילת הוא, ולכתב נמימח. חיל חוץ קמו וקמ"ל דליכא צ"ה כח"ס כרמז"ס דהא ללחח קלמחר וסוינו ככ"ה. ח' חסר. וכוונה לע"ד לח"ס כרמז"ס. בחס"ו ס"ב שבר"ה חסר ללחח ציליות בניל שבת ככ"ה מדלמחר ר"ה סיוולא בטלית שא"ה כהלכה ח"ה, וסדר שטעמו מפני סל"ה י"ו י"ח ומתקן בניל שבת שאלין זמן חיוב לא יוכל ללחח ציליות דהוי משל, ולמחר עור מ"ו שאלין חסר רשאו ולא למחר צה וללחח. בשבת ככ"ה חלה בחופן סיוולא. י"ה צעטוף ורשאו מכוסה, ו' כרמז"ס ע"ו י"ג דמותר ללחח בו בשבת. צ"ל. וכן יכול לכתבו על רשאו או על תלמו ומקופל על כתפו ח"ה שהיא משוי' שבת קמ"ו. שאלין ציליות משוי' אלא ע"ו סבג וצ"ן ח"ס ובין ח"ס בין ציוס בין ציליות יכולין ללחח בו, חנ"ל אינה מוטיילת כסנכתה אסור ללחח בו ולא מטעם שאנו יולא צה, אלא ממה שאמרו ציליות חשיבו ולא בטלי וחייס נ"ו לבגד כ"ו שאלין כהלכתה עכ"ל צקטר. ופ"ו מהל' שבת כ' אלו ה"ו ציליות משוי' חפ"י מוטיילת כסנכתה ה"ו חיוב סיוולא צה שאלין עשה שח"ב כרת דוחס' שבת (וע' מנחות מ' סר"ה חומה בגד שסח"ס בו חורס כלאים ציליות חס"י חשה לבסח). ורבנו מ"ו רחא חס"ו ז' שסאיג כרמז"ס עלי' חשמו' דר"ף, ודעתו כרמז"ס לכן כ' שאנו כדור טו כסר"ף כחכה. ט' במה שאמרו ר"ה גאון ר"ה הו' מקוס שמטיין ס' ריבוא נחקררס דעתה סס לתמוס ל"ך סומכין על הפוסקי' שאין ר"ה בזמנו במקוס שאין מוטיין ס"ר בכל יוס כח"ס סמ"ה צב"י שלא חסר צבלי עתוס' שבת ו') ולא בשאלחות וס"ג ר"ף רמז"ס וס"ה מחד גסג רסב"ה רמז"ן סולקין ור"ן פ' במה חשה כ' לא ומחורס סרגל ז' עתס מלאנו סגלאו'י שקדמו לר"ף אמרוס, ומ"ס צעיר המגופפת סותר גמור הו' קשה מתי נמימח"ה? קמ"ו דאין אסור בשבת ל"ך ציליות שפסקו צילת בו ציוס מ' אסור. בטול מנה' ל', כיון שאלין בידו לחקן כדעת ר"ו דהחורס לא חמרה ל"ה. בגד בלא צילת אלא מ"ע עולף להטול בו צילת, ובשבת שח"ה, גל רמ"ו טלויס ע"ס י"ג ד"ס חולק. וז"ל מ"מ יהא אסור מדרבנן לנגוס בשבת שמה יסכת וולא. שבת י"ב, אפי' סמוך להסכה אסור? הסס מייירי דסכימי ר"ה כמ"ס מנ"ה רל"ב דקו"ן כרבת דלא גזרינן ב"ג ע"ס ס"ג, י"ח. י' מנחות ל"ח ל"ט. יא ל"ט ע"ב. כפרס"י חין גדיל פחות מנ". יב תמוזיו סתמוז שבת כ"ה ודעת גאווים ח"ד רל"ד. יג ספרות לקמן. יד ערובין מ"ו וכו' רבנו ח"ה דף 10 ולא חשבה בשמעתה דב"ב קכ"ד ע"ב כיון דגס סס פסקינן כר"ס דסלכס כרבנן קמ"ס רסב"ס. טו ל"ל: מקוס לומר סלכתא כסחס מ', דקיי"ן סחס במתני' ומח' צבדימח' סלכס כמתני' חף ח' ד' רביס פליגי ציונות מ"ב וכמ"ס רסב"ס צ"ב. ע"ט ע"ב וכו' ר"ה סס, ולרמז"ס טעם חמרה ע' יד מלאכי. טז דף מ', פי' אפי' חס חמח חכלת לקח קלא חין וסוי כאלו ד' מוטיין לבן מ"ח י"ס. יז דסס מייירי שסבגד פשתן וכמוטיין למר נבן. סחירה זו גס צב"ס סמלמחומ. יח פ' סלח. יט דקדק לכחוז וכך משמע צב"ס. בלמח ס"ג לא כביא ח' ח"ה סלכס ומסכי יס לייק דס"ל כרבי

רבא צריך לקשור ע"כ חוליא ומפרק דלמא דאיקטר ב. ו' פסול. איחיבי במה ד"א דבו דאגדרס אנדרוטי כולי ו? לו עולה מן הטנין, והכלתה ט' ש' ושעור חוליא כדי שיכרך וישנו כשהו ודאמר הפותח לא יפתח מו', קשרים יא: ודאמר הכא ו' וה' אחרים קטנים מהם. וכ' ב"פ מלמעלה וישלשל שליש מלמטה וכן עבדינן האידינא ו' פרושו, כשהו חכלת מצויה כ' ושעור החוליא כדי שיכרך וישנו וקשר העליון לא אטרוהו רבנן שאחר שליש גדיל הוא העלי אין צריך לקשור אלא סמוך לפתיל נקרא עליון וט' והיני והוסבו למעלה וכן פרושו חכ' טיגיל כ', אמר רב יאי גלילי ורב סבר פתיל בעינן, וגדיליו אמר שמואל כג חוט ופליגי אר"ג דאמר שיר ואי שאר בנדים מדרבנן האין במינס א"פ, ואי חייבינן מ"הת, ו

כרנן, אבל רבנו סובר מדמייל טיט ולי' מוחס זכב ואלא סבי גדול חף ח' כביא לא קייס כבגד ד', דאי דוקא כפתול, מדייק רבא מיידי, אבל כיון ו הוא נופל, מיכו מהל' ליכא ב' בני ר"ח חייירי שטעס ק"ן סחוקף חכיפס ח' ח"ה גמ' סמוטיין בטליות כחכיפס ח' ו, ועשתייר מקלח כח"ה. ו' חרנן ולא סחאייר לענף דק' מנין ס' קשרים שיליות עולה יד' וכו' צב"ה ס דח"מ מטט ו' טו זרת י"ב גדילי ושלס ד' מחויק סגדיל? חולי צ"ל מי למעלה מן סגדיל ולא מפסו סיכך יסכס ויסלס לחכלת כפוסת ל"י מ' כריכות וס לבגד עוסס חוליא כמ"ס ו' וחמ"כ עוסס חוליא ג' וקוס סרס לז, ומס"י פ' צח"ד ל' סלן צסס ענף. כב וטן צ' ולבן חמחר וסוי ד"מ דג' ל"וס חיינין. כז וס"ד סט לח"ס ל"ופ יסרו וסמיך ל' ח"ב

כב א. מהר"י אטורג
[מחזורי גמרא] לפירוש
הטור [ע"פ גמרא נה. ב. 6]
וכן כתב העיטור [ע"פ
שער ג מ"ג]:
כג א. גרנות י"ח
[ע"פ]:
ב. רבינו יונה ס' נ"א,
ה ד"ה לא [והר"ס ע' סג]
פרק ג סימן ה' [שמו:
ג. נ"ה וי"ה וי"ה]
ותשובה הרשב"א
[משהר"ם אורח"ק סי' י'
גרנות סג עמוד 435]:
ד. נ"י [ד"ה וי"ה וי"ה]
מהיכל דמנוסות ל"ו
[ע"פ]:

דשל אחרים לא היו נגררין כלל על הארץ. אי נמי י"ל דדוקא
כשגוררים בשעת לבישה היו ציווי, דנראה כאלו מכבד צהם הציט,
אבל אם נגררים דרך הילוכן, אין קפידא כל כך:
כב א מבליים חדשים. אבל אין מנצך שהחיינו על המלוה,
כיון דליתו צל מומן לומן.

שאלו נוהגים בו, צוה ודאי מותר ליכנס לגרבי, כיון שהוא מוכסה.
ועוד נראה לי, דגם כן ההולכים מצית הכנסת ציוס הכיפורים
לפנות, והם מלוושים קיט"ל, גרין שיפשיטו הקיט"ל, כיון שבגד
זה מיוחד להחפלה צו. כן נראה לי:

כב (א) ועשה בו ציצית. זה
תוספתא [גרנות פקד ו הלכה
טו] שהביא נ"י [ד"ה העשה]. והקשה
הנ"י, למה לא כתב [הטור] כן גבי
תפילין, והרמב"ם [גרנות יא. ט] כתב
צאמת כן גס גבי תפילין, ומירץ
בשם מהר"י אטורג, דקפידא ליה
לעור, שאין מנצרין שהחיינו אלא
על מלוה דמומן לומן, כדמשמע
בהלכות פסח סימן הל"ב [עמ"פ ב].
ומה שכתב גליצית כאן, היינו
מטעם שקנה טלית, כדין שקנה
כלים חדשים [גרנות נה. ב]. וכן כתב
בשם צעל העיטור [ע"פ שער ג
חלק ט], על כן כתב כאן קנה טלית
ועשה ט כו'. אבל אין הלשון של

סימן כב

בזה סעיף אחר:

א ⁶ [א] קנה טלית (א) ועשה בו ציצית מברך
שהחיינו דלא גרע א מבליים ⁽⁸⁾ חדשים: הגה
⁽²⁾ [ב] וחס לא צירך בשעת עשייה מנצך ⁽²⁾ בשעת ⁽²⁾ עטוף
ראשון:

סימן כג

דיני ציצית בבית הקברות. ובו ד' סעיפים:
א ⁶ [א] מותר ליכנס ⁽⁸⁾ בבית הקברות והוא לבוש
ציצית והוא שלא יהא נגדר על הקברות אבל אם
הוא נגדר על הקברות אסור משום לועז לרש ⁽²⁾ [ב] במה
דברים אמורים בימייהם שהיו משילים ציצית במלבוש
שלוכשים לצורך עצמם אבל אנו שאין אנו מבוזים
בהם אלא לשם מצוה אסור אפילו אינם נגדרים
⁽²⁾ [ג] והני מילי בשחציציות מגולים: אבל אם הם מבוזים ⁽⁸⁾ מותר:
ב ⁽⁷⁾ יש נוהגים לקשור שני ציציות שבשני כנפים זה עם זה כשנכנסים לבית הקברות
ד ⁽⁷⁾ א ולא הועילו בלום ⁽²⁾ בתקנתן:

דיני ציצית בבית הקברות. ובו ד' סעיפים:
א ⁶ [א] מותר ליכנס ⁽⁸⁾ בבית הקברות והוא לבוש
ציצית והוא שלא יהא נגדר על הקברות אבל אם
הוא נגדר על הקברות אסור משום לועז לרש ⁽²⁾ [ב] במה
דברים אמורים בימייהם שהיו משילים ציצית במלבוש
שלוכשים לצורך עצמם אבל אנו שאין אנו מבוזים
בהם אלא לשם מצוה אסור אפילו אינם נגדרים
⁽²⁾ [ג] והני מילי בשחציציות מגולים: אבל אם הם מבוזים ⁽⁸⁾ מותר:
ב ⁽⁷⁾ יש נוהגים לקשור שני ציציות שבשני כנפים זה עם זה כשנכנסים לבית הקברות
ד ⁽⁷⁾ א ולא הועילו בלום ⁽²⁾ בתקנתן:

צינונים רמ"א

כב א. מיימוני [גרנות יא,
ט] ובמקו יוסף [ה"ק יא,
כ ד"ה אמר]:

עטרת זקנים

כב א [א] ובשעת עטוף
ראשון. קודם שהעטף
מברך. אם לא בידך קודם
שיעטף, מברך לאחר כן,
אצ"פ שכבר התעטף לפי
המצוה היא נמשכת כל
זמן שהוא מעטף. עיין
בעטרת זקנים באריכות:
כג א [א] והני מילי
כשהציציות מגולין בו.
הנה על זה, ולפי זה בטלית
קטן שמתחת למרי, כדי
שלא ילך ר' אמת בלא
ציצית, אין אסור כלל אם
לא יסירו ומאחר שהוא
מכוסה ע"ש, [ימין]:

כג א ויא הועיפו. דלע"פ שקושרין אותן, לא נכתב על מנת לציית, כמו שכתב סימן י' [עמ"פ ג]. ועוד לפי דעתם שקוצרים שנתבטלו
הליצית בקשירתן, א"כ כשחורין וממירים אותם א' היו ליה מעשה ולא מן העשוי, (נ"י ד"ה וי"ה). והלבוש [עמ"פ ב] כתב דלית
בזה משום מעשה ולא מן העשוי, כמו שכתב סוף סימן תרכ"ו [עמ"פ ג וגי"ה], דאם מסיר הגג שעל הסוכה, לא היו ⁽⁸⁾ מעשה ולא מן
העשוי, ע"ש. ולי נראה דלא דמי, דהתם אין הפסול צנוק הסוכה רק בצד אחר המונעו, לכן כשמסירו כשר, אבל ⁽⁸⁾ הכא הפסול

ערך לחם למהריק"ש

כב סוף סעיף א לא צירך בשעת עשייה, יצרך בשעת עטוף פעם ראשונה:

הגהות רעק"א

כב א (מביא סק"א) והבא כיון שעושה בו. היינו דהכא כיון שאינו ראוי
ללבושה בשעת הקנין דלא נעשו בו ציצית אלו מנצך או שהחיינו. לפ"י יהיה
לשעת הרמב"ם [ע"פ ג, ח] מילוק דין, דאם קונה טלית ציוס, אינו מנצך עד
שעת עשיית ציצית, כיון דאין ראוי ללבוש. ואם קונה גלוה מנצך מיד, דהא ראוי
ללבושה בלא ציצית גלוה, לכמות יום גס גלוה פטור:
כג א (מביא סק"א) דרוי ציה תעשה ויא מן העשוי. ועוד לפי דעתם
לובשים נגד ד' כנפות בלא ציצית, ביח יוסף [ד"ה וי"ה וי"ה]: (ב) שם באי"ח
וי' נראה דלא דמי, בלבוש הרגש צוה בעלמנו, וכבד דלפטר לחלק דלא דמי,
דהתם לא נעשה שום דבר בסקר, אבל הלא נעשה עיקר הקשייה לציית עצמת,
אבל הוא דומק ו"ע, עכ"ל. ועיין נ"י לעיל סימן י"ב ס"ק ג, נמשוה שאלה
בקוסו, מטאור ג"כ דפירא ליה דאם הליצית בעלמן נפסלים לא מהני מקון, כגון

ביאור הגר"א

כב א [א] [עמ"פ א] קנה כו'. תוספתא פרק בתרא דברכות [הלכה טו] העושה
ציצית לעצמו אומר ברוך שהגיענו. אלא דשם תניא גם העושה תפילין
לעצמו אומר ברוך שהגיענו. וכן כתב הרמב"ם פרק י"א מהלכות ברכות ונלכה
טן כל מצוה שהיא מומן לומן כגון שופר וסוכה ולולב ומגילה ותר חנוכה, וכן
כל מצוה ומצוה שהיא קניין לו כגון ציצית ותפילין ומזוזה ומעקה, וכן מצוה
שאניה תדירה ואינה מצויה בכל עת, שהיא היא דומה למצוה שהיא מומן
לומן, כגון מילה בנו ופיריון הבן, מברך עליה בשעת עשייתו שהחיינו. ובבא
ראשונה למד מטובה ולולב ומגילה ותר חנוכה, כמו שכתוב בפרק ד' דסוכה
[מ. א] ופרק ב' דשבת [מ. א] ופרק ג' דמגילה [מ. א]. ובבא שניה למד מתוספתא
הנוכר לעיל. ובבא שלישית למד מפיריון הבן בסוף פסחים [מ. א]. ואמר
שהיא מומן לומן, כמו שכתוב בסוף פרק ג' דעירובין [מ. א]. ותוספות חולקים
על זה שכתבו בסוכה מ"ו א' ד"ה העושה, דבעשיית ציצית ותפילין לא מברכין,
והוכיחו ממה שכתבו במנחות מ"ב ע"ב, דלפשות לא מברכין עליהו, מרלא

הגהות והערות

1) בכרכי יוסף הכוה נכס
ש"ס פרי הארץ מ"ג סימן
א כמ"י, אך נתקן ג שלפניו
שניכס כיושלים מרס"ה
לימא. השקוה הונאה בדגול
מלכסה שם:
כב א. עיין שם בפמתי
משוה ס"ק א':
ב. עיין מרין המיס בנין
לקיפת טלית מעכו"ם אומ
י, וכרע"א שם שהענה לב:
ג. צ"ר אפרים זלמן שור,
לבלין שנת עט"ה, והוא
קלוה הני"י עם תוספת
דניס. ואין זו ספר מנאומה
על גרי אלגמור קנדר שר
שור הלכות שמינה וטרפות:
ד. ברוס"י אומ"י כתוב
נ"י "סימן כלי":
ה. ביח דהתם מ

חשיב להו רבי יוחנן, הוא הדין דשהחיינו על כרחך לא מברך מרלא חשיב. וכן אמילה לא מברך, מרלא חשיב בסוף פרק י"ט דשבת וקלו. בן. ופליגי אבבות
האחרונות הנוכרות לעיל, ובתבו דלא תקינו אלא אמצות שיש עליהן שמחה, ע"ש. וסבירא להו דסמי לתוספתא הנוכר לעיל מקמי גמרא ריבן. ועיין בתוספות
דמנחות מ"ב ב' ד"ה ואלו כו', ובתוספתא כו'. והצעת רבריהם, דתוספתא מסייע לגמרא, דלא חשיב אלא שהחיינו ואלו לעשות לא, וכמו שכתבו בסוכה שם
ד"ה הקודם ב"ה העושה כו', דויקא כו', דסבר דאין מברך לעשות כו', ואע"ג דגם שהחיינו לא הוזכר בגמרא, ובתוספתא אמר שמברך, היינו משום כלים
חדשים, וכבר הוזכר בברכות נ"ו. א. וזה שכתבו, כתב רב שרירא גאון, רצונם לומר דטעם התוספתא הוא כנוכר לעיל. ועיין תוספות דסוכה הנוכר לעיל, כתב
רב שרירא גאון כו'. רק בזה סותרין דברי תוספתא אהדי, שבמנחות שם כתבו ויודע היה ששאלו כו', ולא מחמת דלא חשיב לה. א"כ נפל כל הבנין של
תוספתא דסוכה, שהוכיחו דלא מברכין שהחיינו עליהו. ולפי התוספתא גם בתפילין מברכין, כמו שכתבו בתוספתא להדיא, בין לפירוש תוספות בין להרמב"ם.
אבל לפירוש תוספתא דסוכה לא מברכין עליהו, וכדעת בעל העיטור [הלכות ציצית שער ג ח"ב] ושר"ע כאן, ועיין יורה דעה סימן רס"ה בטור וזה לשונו, כתב
הרמב"ם [מילה ג. ג] שאבי הבן מברך שהחיינו על כל מילה, ובעל העיטור [הלכות מילה ח"ד] כתב שאין לו לברך וכן כתב ר"י. והוא דברי תוספתא ובעל העיטור
הנוכרים לעיל. ובשר"ע שם [עמ"פ ז] כתב דברי הרמב"ם, ובהג"ה כתב דברי תוספתא ובעל העיטור. אבל בהג"ה [שם] סימן כ"ח סעיף ב' כתב דברי הרמב"ם,
דברי הרמב"ם הן עיקר, והוכחת תוספתא אין מוכרח כנוכר לעיל, וכל שכן לדחות מה שמפורש בתוספתא להדיא, וכן כתב ב"י ביורה דעה סימן רס"ה נקצה.
ב ד"ה שור], בשם הרשב"א [שו"ת ח"א סימן רמח]. ומדינא יש לברך כמו בפיריון הבן, רק מהלל קשה, כמו שכתבו תוספות דסוכה שם, וגם תירוצם אין מספיק,
דכל שכן בהלל דיש בו שמחה. וצריך לומר הטעם דהלל אינו מצוה בפני עצמה, כמו שכתבו בכרכי פסחים וקו א. אפשר ישראל עושין פסחיהו ונוטלין
לולביהו כו'. וכן דעת הטור כאן בהרמב"ם, שכתב לשון התוספתא אות באות. ומה שהקשה ב"י דלמה לא כתב הטור ג"כ בתפילין, ועל פי זה כתבו מהר"י

הוצאות אחרת שאין חיון האמת
אנון יתאלי

אפילו לוורוקן באשפה אסור, אלא שאין צריכין גניזה, וברורכי משה בשם הכל בו נסימן ל"א לב, ה' משמע, לאנהוגי בזה בזיון אסור, יע"ש: **כב (א) ועשה**, עיין ט"ז. והכלל בזה שהחיינו אין מברך אלא או שיש לו שמחה אעפ"י שאין מזמן לזמן מברך על שמחת הלב שהחיה ה' אותו וקנה כו', ומשום הכי כלים חדשים מברך כמו שכתוב בסיומן רכ"ג [סעיף ג]. ומצות, אעפ"י שהן גזירת מלך, ואין לו שמחה כל כך, כל שהיא מזמן לזמן מברך שהחיינו שהחיה ה' אותו לזמן הזה, ופדיון הבן, כתב הב"ח דבעי שיהא הולד ל"א יום, ומיהו בלא"ה כל שיש לו שמחה מברך כמו כלים חדשים ששמחה לו, והכי אסברה לן הלבוש כאן [סעיף א]. ובמילה, לומר [סימן] רס"ה סעיף ז' [בהגה] אין מברך שהחיינו, סבור הייתי לומר דצעררא דינוקא, אבל ראיתי להלבוש שם [סעיף ז] דא"כ במת אביו למה מברך שהחיינו [עיין אור"ח סימן רכ"ג סעיף ב' ביש לו ירושה], והעלה דמילה שכיחא, ופדיון הבן לא שכיח רק בכור, יע"ש. וברורכי הב"ח ג"כ לא יועילו במילה, שצריך להמתין שמונה ימים, ומה לי ה"ט"ו בסיומן רכ"ג אות ג' מולק ופוסק דמנכר "מיד" יע"ש. ומה שכתב [הרמ"א] בשעת עינוף ראשון, יראה ללא דוקא. עיין [סימן] רכ"ה בלבוש [סעיף ג] יע"ש:

מסוס דכח מדידי הווינ כמזמן נזמן, רק ימינו כחכ הרמ"א ז"ל פסק י"ט מהלכות נרכות הלכה ט' צלילים ומפילין שקנין לו מנכר שהחיינו, זה אלן לא פסקינן כן, ואין מנכר שהחיינו אעפ"י שקנין לו, וכן מעקה צו"מ סימן מ"ח"ו אין מנכרין שהחיינו א' על עשיית מעקה. ומה שכתב הרמ"א דמנכר על שעת עשיית צליל לפי שנקנין עדיין לא נגמר, דלרוב לעשות צליל, ובסימן מ"ד סעיף ב' מנכר בשעת עשיית צליל, ומה שכתב הרמ"א קנין או לבישה, לא בשעת שנגמר "ומצאו" המיטע כי אם בבישה, משא"כ צליל להוציא ידיו מוצנח הרמ"א ז"ל ומנהיג טוב, מנכר בשעת עשיית הצליל. כתב עולת תמיד [ס"ק ב] ינכר שהחיינו ואח"כ להטעוף, ואלהי רצה אום א' ומנכר מחלה להטעוף כמו פדיון הבן צו"ד [סימן] ש"ה סעיף י' יע"ש והיטע בל"ע, וי"ל הכל נכרת שהחיינו קדמה כבר משעה שהטיל צליל נגמר הנגד, וקנה כלים חדשים כו' ונראה לנכר מחלה שהחיינו בשעת לבישה, ויש לראות ב' דא"כ בלבישה נמי ינכר שהחיינו ואח"כ פרי העץ וכדומה, דבראיה ראי לנכר. עיין סימן רכ"ה [סעיף ג] ועיין סימן ר"ז שלא היה הפסק, דלורך אפילה הוא, ואי"ה יבואר לקמן שם בזה, ומה שהחליט הרמ"א כאן וסימן מ"ר [ס"ק א] דמנן לתינו אין מנכר עד שילבשו, ה"ט"ו בסיומן רכ"ג אות ג' מולק ופוסק דמנכר "מיד" יע"ש. ומה שכתב [הרמ"א] בשעת עינוף ראשון, יראה ללא דוקא. עיין [סימן] רכ"ה בלבוש [סעיף ג] יע"ש:

כג א ואלא הוועילו, עיין מ"א. בלבוש הביא ראייה מסימן מרכ"ז סעיף ג' דלם היה גג שיש בו צירים שסוגר ופותח אם סיכך צעוד ועול יש מממירין, אע"ג כסעף ב' שם [בהגה] [עשה הסוכה] תחת הגג מחובר והסיר שרי, דשם מעשה גמור כמו שכתב הרמ"א [שם] אות ז', ומשא"כ פתיחה לא היה כל כך מעשה, ואפ"ה כשהחיינו [הסוכה] היה פתוח וסגור שרי אה"כ [בשפתותם הגג], אע"ג דנפסק, לא היה מעשה ולא מן העשה, אע"ג דפתיחה אין מעשה להכשירו, הואיל ומחלה נעשה בהכשר. הוא הדין ד"ל כאן הואיל ומחלה נעשה בהכשר, ואע"ג ד"ל שם אין הפסול בגופו, מ"מ אין מוכרח, [כן] כחכ בלבוש יע"ש. ועיין סימן י' סעיף ו' [בהטיל צליל על צליל] בשמחה קיימות פסולים, ובתקופת אחת מהן כשר הואיל דלא נפסקו בגופו, ועיין סימן ט"ז שם הארכנו מדיני מעשה ולא מן העשוי יע"ש:

באר היטב

[מנחם שמו"ר] [סוף עשר הציצית האריך דאין חסור בזה משום כיוון מלוה, אלא הטעם שלא ידעו עליהן ויפסקו. והקשה הרמ"א [שם] דבסימן כ"ג כתב דלם נכר על הקברות אסור, משום לועג לרש, משמע דנעלמא מותר. וכן הדין לציצית הכתם, ע"ש. והמחבר יד אהרן [הגב"מ] מיישב, על פי החילוק של ה"ט"ו שכתבתי בס"ק ג', לענין בית הכסא, הכי נמי כאן, לענין שלא יבא נכר הציצית, יש חילוק מין טלית גדול או קטן, דבטלית גדול שמיחד רק להפסול, אינו ראוי והגון שיהיו ציציתו נגררין תלך, והואיל דבית הקברות, ודלית הכתם, מיידי צלילת שנגדיתם, ע"ש. ועיין בשירי כנסת הגדולה [אות ג].

שערי תשובה
הרב ולל"ה, שבחינת טלית הוא עד החזה, ומשם ואילך הוא בחינת ציצית, ולא יפה עושים המשלשלים טליתם מאור ע"ש. ועיין בברכי יוסף [אות ה] בשם פרי הארץ ו' ושרית' דגול מרבכה [לר"י טוריש, קפא, א] שטלית ארוך יכול לתחוב הציצית בתגורתו אשר במחזיו, כרי שלא יגררו, ועדיף טפי לתחובם בחגורתו. ועיין לעיל סוף סימן י"ד, ובבית יעקב סימן צ"ב, ע"ש:
כב (ב) עיטוף ראשון, עיין באר היטב. ובברכי יוסף [אות ב] כתב ממשמעות (האר"י) [נאליה רבא] [ס"ק א] מי שקנה טלית ועשה בו ציצית, שמברך שהחיינו בשעת עיטוף ראשון, ינכר מחלה ברכת ציצית ואח"כ שהחיינו יו', דלא כהעולת תמיד ומקור חכמה ו'. [ומחזיק ברכה [אות ג] ושלמי ציבור [ג]. א-ב, לו, א] הארכי בו. וע"ש [בשלמי ציבור] שהקשה דמאי שנא משופר וסוכה ולולב, והביא דברי הב"ח, נדחק לחלק לפי דעתו, ע"ש. ועיין במחזיק ברכה [אות ב] דכשמניח תפילין חורשים אין מברך שהחיינו, וכן המנהג, ע"ש:
כג (א) מותר, עיין באר היטב. וכן כתב בתפארת שמואל [על הרא"ש], ברכות פ"ק ג אות ו' [והביאו בברכי יוסף [אות א] דגם טלית קטן שלובש, אין בו משום לועג לרש, כיון שהוא מכוסה, ע"ש:

מלבושים, או ינכר בשעת לבישה. והכל כיון שטושה בו צליל, מנכר אגב בשעת עשיית המלוה, וזה דעת הכ"י, וב"ח, ורש"ל, [ט"ו ס"ק א], ושירי כנסת הגדולה [אות א], ומ"א. אבל הרמב"ם סמ"ח ליה דמשום המלוה שמתלש, כה, מנכר שהחיינו, משום הכי כחכ צליל ותפילין, ע"ש. וכתב עולת תמיד [ס"ק א] דיש לנהוג כהרמב"ם. וכן כתב ט"ו דבין צלילת מין בתפילין, יש לנכר בשעת עשיית המלוה שמתלש, כמו שכתב רמ"א צורה דעה סימן כ"ח לענין כיסוי דם, ומיהו לכל מלוה שאלם עושה כפסול ראשון, מנכר שהחיינו, ע"ש. ועיין צורה דעה שם ס"ק ב', מה שכתבתי שם. ועיין בספר בני מייא [הנה"ט אות א], ובתשובת חות יואל סימן רל"ו: (ב) עיטוף ראשון, פירושו שהחיינו מחלה, ואח"כ להטעוף ב"ח, עולת תמיד [ס"ק ב]:
כג (א) מותר, פירושו שלכך את הציצית תחת הנגד, והוא הדין בתפילין נמי מותר ללך בבית הקברות, אם מנכר אותן, עולת תמיד [ס"ק ב]. ועיין בתשובת בית יעקב סימן צ"ב, ובספר גור אריה על הרא"ש פרשת ואל: (ב) בתקנתו, דלפי דעתם שטוברים שמתעטלו הציצית בקשיותו, א"כ כשחורין

מחצית השקל

כב (ס"ק א) טפלים כו', אך קשה כו' וכמו שכתוב סימן ת"ר, דבליל שני של ראש השנה, דיש מחלוקת הפוסקים אם יש לומר שהחיינו, כיון ששני ימים של ראש השנה כחד יומא אריכתא דמי, וכבר אמר שהחיינו בליל א', ואף דקיימא לן עיקר כהפוסקים דמברך שהחיינו בליל ב', מכל מקום להוציא נפשיה מפלוגתא, לכתחלה ילבש בגד חדש בשעת קידוש, ויברך שהחיינו משום הבגד, ויפטור שהחיינו דקידוש, ותיקשי הא על הבגד צריך לברך בשעת קנין, וחירצו דמיירי בכגד שהוצרך לתקן אחר הקנין, דכהאי גוונא מברך בשעת לבישה, ע"ש במ"א [ס"ק א]. והכל כיון כו', רוצה לומר למה מברך בשעת תיקון הציצית, הוה ליה להמתין עד שעת לבישה: מברך אגב כו', דבלאו הכי יש פוסקים לברך שהחיינו על המצוה, ולכן מקדים הברכה:

כג (ס"ק א) ואלא כו', כמו שכתוב סימן י'. סעיף ג'. דאפילו כפל וקשר הכנפות ונראית כאלו אין לה כנפות, אפילו הכי חייבת דסופו להתיר הקשר ולא נתבטל הכנף. והוא הדין הכא לא נתבטלו הציצית, כיון דסופו להתיר הקשרים: ועוד צ"ל כו', גם הקשה עליהם הרב ב"י דאם כן לפי דעתם לובשים באוחה שעה בגד בת ד' כנפות בלי ציצית: והלבוש בו כמו שכתוב סוף סימן תרכ"ו כו' לא הוה תעשה ואלא מן העשוי. כיון שחחלה סיכך בהכשר, דהא הסיר הגג בשעה שסיכך אלא שאח"כ סגרו, ולכן כשפותחו חזרו להכשרו. והוא הדין הכא כיון שנעשו הציציות בהכשר, לכן כשמחיר הקשרים חזורים הציציות להכשרן הראשון, וליכא משום תעשה ולא מן העשוי. [אלא דצריך ביאור לדעת הלבוש, הא הוא מתיר לקמן לסכך לכתחלה אפילו קודם שישור הגג, וע"ש]:

צבוי שרד

מן העשוי, כיון שחמילתו נהכשר נעשה. והכי נמי צליל אלו שמתחלתו נעשה בהכשר, לא אמרינן מעשה ולא מן העשוי: (ג) שם הכא דהפסול בגופו, דכיון שהוא עצמו נפסק, נתעטל עשוי וזהו כאלו מעולם לא נעשה בהכשר, וזהו לא נמנעל

כג (ה) מ"א ס"ק א תעשה ואלא מן העשוי ע"ש, היינו דהנלט שם סמ"ח ליה, דלם עשה הסוכה קודם שהסיר הגג פסול. אבל אם היה פתוח בעת עשיית הסוכה, ואח"כ סגרו מפני הגשמים, כשר כשפותחו, ולא אמרינן תעשה ולא

אוצר מפרשים

כב א (מ"א ס"ק א) ועיין בב"ח שכתב קצת מזה, כצ"ל: (מחזיק חיים)

ה. צ"י (ד"ה דע) (ו) מהיאה דברכות [ס:]
 ו. הר"ש"ש בהלכות ציצית (סיק סימן ט):
 כד א. מנחות מ"א
 [ע"ה מרדכי ה"ק רמז תקמ"ה. סמ"ג עשין כו]:
 ב. טור [מרדכי ומ"ג]:
 [ס:]
 ג. טור:
 ג. צ"י סימן ח' נ"ה [ומהן] וצ"ש נמוקי יוסף [ה"ק י"ב א"ה ו'הגו] בשם הריטב"א:
 ג. טור:
 ד. הגהות מיימוני פרק ג' [ציצית אות פ] בשם שו"ת טוב [הש"ס, בענין לה אהו ב' והמרדכי בסוף פרק ג' ד"סוכה [רמז] משנת]:
 ה. ארחות חיים [הגלות ציצית סימן לט] בשם רב משה גאון ונחש רב נטרונאי גאון, משנות גאון מורה ומערכ סימן לח [פ]:
 ו. סמ"ק [סימן כח] ורמב"ם יונה [ספר היראה מההנהגה אשכול עמוד קס"ה] ורמב"ם [סימן סח] בשם רצ"ר [פרק ט"ה ו'המהנהג סימן לט]:
 ז. טור בשם בעל העיטור [ציצית שער ב מ"ג]:
 ח. הר"מ מיקנטי סוף פרשת שלח לך:
 ט. קן שמע הכ"י [סוף ד"ה חתן]:
 י. מנחות מ"ג [ע"פ ס']:
 כ. שם נגמול:

נגופו. (ו) וכן משמע סימן י' סעיף ו', ע"ש וצ"י נ"ה, א ד"ה והרמב"ם. ועיין סוכה דף ל"ג [ע"ה]. וצמח שופות ברכות דף י"ח [ע"ה ד"ה למחר] כתבו וז"ל עליות של ממים, יש לקשרם ולהדקם חוץ הכנף, אם הם חייבים ציצית הרי יש להם ציצית, ואם לאו הרי הם מכוּסין, עכ"ל. משמע דלף על פי שהם קשורים, לא נחשב למנוח ציצית. אפשר דכשקושר צ"י זה צוה שאני: ב שוהגים. משמע צמקוס שאין נוהגין להקירם, אין קפידא אם הכתמים לוצעים ציצית. וצריך עיון דהרי צורה דעה סימן ש"א [סעיף ב] כתב שמשמין ציצית צעלית של ממים, ואפילו הכי פסק כאלו, דלסור ליכנס לבית הקברות, אלו לא אמות של מת ציצית, והיינו כשנראה הראשונה שכתב הרא"ש [ה"ק ציצית סימן ט], ולמה כתב כאלו ציצית. ויש לחלק, אצל חז"ל לא עיקר צמקוס, וז"ל:
כד יזהר לעשות טלית נאה, משום זה אלו ואלו (גמרא) שנת קלג, ב: א לאחוזו הציצית.
 צין קמילה לזרע, (סדר ברכות לרבי מוכל מלרפשיטין דף ו, א). כשיגיע לפרשת ציצית, יקחם גם ציד ימין, ויצטו בהם, ויהיו צידו עד שיגיע לנחמנים ונחמנים לעד, ואז יצטק הציצית, ויקירם מידו, (כתבי האר"י פ"י ע"ן ח"ס שער ק"ש פרק ט):
 ב דהיותו. פירושו לקפידות, (רקנטי סוף פרשת שלח). ג גדול. כמזבזב וזהו פרשת שלח לך עמוד תל"ב [נראה מהימנא קפה, א] הקורא קריאת שמע בלא ציצית, מעיד עדות שקר בעלמנו:

ג. ה' הנכנס תוך ארבע אמות של מת או של קבר דינו כנכנס לבית הקברות:
 ד. במקום ב שוהגים להסיר ציצית משלית המת בבית י אם הכתמים לובשים ציצית איכא למהיש בהו משום (א) לועג לרש:
סימן כד
 הנהגת לבישת הציצית ושכרה ועונשה. וכו' ששה סעיפים:

א. אם אין אדם לובש טלית בת ארבע בנפות אינו חייב בציצית וטוב ב [א] ונכון להיות כל אדם זהיר ללבוש טלית קמין כל היום [ב] כדי שיוכר המצות (א"י) בכל רגע [ג] ועל בן יש בו חמשה קשרים כנגד חמשה חומשי תורה [ד] וארבעה כנפים שכל צד שיפנה יזכור: [ה] ונכון ללבושו על המלבושים: [ו] לפחות יזהר שיהיה לבוש ציצית בשעת התפלה:
 ב. ד [ו] מצוה א לאחוזו הציצית (א) ביד שמאלית כנגד לבו בשעת קריאת שמע רמז לדבר [דברים ו, ו] והיו הרבדים האלה וגו' על לבבך [ח]:
 ג. ה [ו] טוב להסתכל בציצית בשעת עמיפה כשמברך:
 ד. ו [ח] יש נוהגים להסתכל בציציות כשמניעים לראיתם אותו ולידתן אותם (ב) על העינים ומנהג יפה הוא וחייבוי מצוה: הגה (א) גם נוהגים קלמ לנשק הציצית בשעה שזוהה צ"ס והכל הוא חצוב מצוה:
 ה. כשמסתכל בציצית מסתכל בשני ציציות שלפניו שיש בהם עשרה קשרים רמז ב (ב) להיות ש' וגם יש בהם י"ו חומים ועשרה קשרים עולים כ"ו בשם ההויה:
 ו. ג [ט] גדול עונש המכחל מצות ציצית [ו] ועליו נאמר [איוב לח, יג] לאחוזו בכנפות הארץ וגו': כ (ד) [ו] הוהיר במצות ציצית זוכה ורואה פני שכינה:

ערך לחם למהריק"ש
 כד פ"ה ע"ה העינים. וגם נוהגים לנשק:

הגהות רעק"א
 נפסק ונקרע יוסר מכדי ענינה לא מהני לקשור מוט דהוי חששה ולא מן העשוי עי"ש. ועיין בהרא"ב בהלכות מפרים [פרק ד הלכה ג] כיון דהאגו פסול וצריך להחירם מקרי נרוץ. משמע דסברו כדברי מג"א:
 כד (א) [ש"ע סי' א] ונכון לציצית כל אדם יכיר. עיין מוספות פסחים ק"ג [ע"פ ד"ה ואין: ב] (שם) ונכון לציצית ע"ה המלבושים. עיין לעיל סימן ח' נגמ"א ס"ק י"ג:

ד"ש לתן ציצית, מ"מ איכא לועג לרש הואיל שהן פטורין מן המצות, כמו שכתוב בפרק ב' רשב"ם ל"ד א'. וכן כתב הרא"ש במנחות שם [ה"ק, ציצית סימן ט]. וכתב ויש מפרשים שהוא שעתא כשמוליכין אותו לקבר רמין ליה משום דאיכא לועג לרש, שהמכתפין אותו יש להם ציצית, והוא אין לו. וכשמשימין אותו בקבר אז מסירין אותו. וכן כתב בטור יורה דעה סימן שני"א בשם הר"ז [כעל המאור מועד קטן טו, א ר"ה אבא שאול], ועל פי זה כתב כאן השו"ע במקום כו'. ודבריו צ"ע, חדא דלא קיימא לן בהאי פירוש, כמו שכתב בטור שם בשם הרמב"ם [נותר האיסור]. עיין ההוצאה [דאין בזה שום ספק, אלא קוברין בטלית שיש בו ציצית, וכן פסק בשו"ע שם [סעיף ב]. ועוד דלהאי פירוש אם יש ציצית למתים, אז אין איסור בציצית. ולמנהגינו אין איסור כלל, וסותר לכל הנוכח לעיל. וכן כתב מ"א [ס"ק ב]:

כד [א] [סעיף א] ונכון כו'. שם [מנחות מא, א] הכי קאמר שצדיק כו'. ובסוף פרק קמא דטוטה י"ד א', מפני מה נתאוה כו'. ועיין תוספות פרק ערבי פסחים ק"ג ב' ד"ה ואין כו', אי נמי כו', וכן כתב הר"ב רבינו יונה בספר היראה [מהרורח אשכול עמוד קס"ב] וזה לשונו שם יהיה לו טלית קטן וילבשו מחת למריו, כי עיקר מצות ציצית ללבוש חמיו, כי לזכרון המצות ניתנו, ולמען לא יתור אדם אתר שרירות לבו ואחרי מראה עיניו כו'. רצונו לומר כמו שכתוב [כמביר טו, לט] וראיתם כו', ולא תתורו כו': [ב] כדי כו'. כמו שכתוב במנחות מ"ג ב' וראיתם כו', ראה מביאה לידי זכירה כו': [ג] ועל בן יש כו'. טור: [ד] ונכון כו'. כמו שכתוב לעיל סימן ח' סעיף י"א: [ה] לפחות כו'. רמב"ם [ציצית ג, יא] וטור. ואע"ג דמדינא אין צריך. ועיין תוספות דברכות י"ב ב' ד"ה

ציציות אר"מ

ביאור הגר"א

כד (א) ורבי משה סוף הסימן ו':

[ו] [סעיף ב] הנכנס כו'. גמרא שם [ברכות יח, א] החם תוך כו', דאמר מר כו', ומדקאמר החם כו', משמע דארבע אמות של קברות אסור ג"כ. ועיין מ"א סימן מ"ה ס"ק א': [ז] [סעיף ד] במקום כו'. מנחות מ"א א', בההיא שעתא כו'. וכתבו תוספות בבבא בתרא ע"ד א' [ד"ה פסקין, ובפסחים מ' ב' ור"ה אבלי]. ובנדה ס"א ב' [ו"ה אבלי], דמכאן ראייה דיש ציצית למתים. וכן הוא במדרש [ספרי וטא, שלח טו, לז], ודחקו למצוא טעם למנהגם שהיו מסירין, עיין שם ושם. וכתבו ורע"ג דאמרינן בריש פרק ג' דברכות שם [וה א] דליה כו', אע"ג

עמרת זקנים

ביאור הגר"א

כד [א] [סעיף א] ונכון כו'. שם [מנחות מא, א] הכי קאמר שצדיק כו'. ובסוף פרק קמא דטוטה י"ד א', מפני מה נתאוה כו'. ועיין תוספות פרק ערבי פסחים ק"ג ב' ד"ה ואין כו', אי נמי כו', וכן כתב הר"ב רבינו יונה בספר היראה [מהרורח אשכול עמוד קס"ב] וזה לשונו שם יהיה לו טלית קטן וילבשו מחת למריו, כי עיקר מצות ציצית ללבוש חמיו, כי לזכרון המצות ניתנו, ולמען לא יתור אדם אתר שרירות לבו ואחרי מראה עיניו כו'. רצונו לומר כמו שכתוב [כמביר טו, לט] וראיתם כו', ולא תתורו כו': [ב] כדי כו'. כמו שכתוב במנחות מ"ג ב' וראיתם כו', ראה מביאה לידי זכירה כו': [ג] ועל בן יש כו'. טור: [ד] ונכון כו'. כמו שכתוב לעיל סימן ח' סעיף י"א: [ה] לפחות כו'. רמב"ם [ציצית ג, יא] וטור. ואע"ג דמדינא אין צריך. ועיין תוספות דברכות י"ב ב' ד"ה

כד [א] [סעיף א] ונכון כו'. שם [מנחות מא, א] הכי קאמר שצדיק כו'. ובסוף פרק קמא דטוטה י"ד א', מפני מה נתאוה כו'. ועיין תוספות פרק ערבי פסחים ק"ג ב' ד"ה ואין כו', אי נמי כו', וכן כתב הר"ב רבינו יונה בספר היראה [מהרורח אשכול עמוד קס"ב] וזה לשונו שם יהיה לו טלית קטן וילבשו מחת למריו, כי עיקר מצות ציצית ללבוש חמיו, כי לזכרון המצות ניתנו, ולמען לא יתור אדם אתר שרירות לבו ואחרי מראה עיניו כו'. רצונו לומר כמו שכתוב [כמביר טו, לט] וראיתם כו', ולא תתורו כו': [ב] כדי כו'. כמו שכתוב במנחות מ"ג ב' וראיתם כו', ראה מביאה לידי זכירה כו': [ג] ועל בן יש כו'. טור: [ד] ונכון כו'. כמו שכתוב לעיל סימן ח' סעיף י"א: [ה] לפחות כו'. רמב"ם [ציצית ג, יא] וטור. ואע"ג דמדינא אין צריך. ועיין תוספות דברכות י"ב ב' ד"ה

ספר

מלאכת שמים

על הלכות

ספר תורה תפלין ומזוזות

כולל

חלק חכמה ובינה

מאת

הקטן יצחק דוב הלוי באמבערגער

הח"ב"ק ווירצבורג והגליל יע"א.

מהדורא תנינא

נתלוו אליה תקונים והוספות על מהדורא קמא.

נדפס בהאננאפער

שנת תר"ך לפ"ק.

ועתה נדפס מחדש בעיה"ק ירושלם ת"ו שנת תשכ"ג

הלא"ש לנזד, וזני הב"ח המטכיל הר"י שלמה נר"ו הניח עוד
 לחיה מל"ח סי' י"א סעיף יו"ד י"א שנתוך רוחב הבגד
 וכו' וי"א שדין רוחב כדון הארך ונלמין דבריבס. על כן
 לענ"ד דברי הפרישה הללו נע"ג והעיקר כמ"ש הפרמ"ג
 צ"ד דבדלוריי"ת להחמיר ובדרבנן להקל אם לא שיש ראיות
 צדודי' כלאו שהלכה כדורך מל"ן דלמר. ודע עוד
 שהפרמ"ג נס"י ל"ג מ"ו ס"ק ז' [והביאו גם] קמת הסופר
 סי' ע"ו סס"ח] כתב שאם נפסק קמת מהר"ט ונשאר
 רחב פחות מכלוך שעורה י"ל דרשאי לתפור ומכל מקום
 מניח דין זה בנ"ע ולפ"מ שכתבתי בס"ק וי"ו צמומ
 הענין של רחב הרצועות פשיטא שאין להקל בזה בלא ראיה

צדודה (י) תפלין כאלו. קולא זו לא ראיתי זולת צב"י
 צבס א"ח שטמע בן צבס הרש"ט פלקון אצל מגדולי
 הפוסקים חולקים להדיא על זה וכמ"ש גם צמ"ח צב"י
 ל"ג צמ"ס [ודקדוקו מל' המהדר אינו מוכרח] וגם הגר"א
 צב"י ל"ג ס"ק י"ג כתב שמוכה מהירושלמי דבעי גדין
 עיי"ש, ואפילו בקרב של ס"מ פוסקים מהמיריס בזה
 וכמ"ס צמקוטו ק"ו בקרב שצדוועת תפלין לכיון לכל
 תפירות התפלין הל"מ דבעי גדין מסתמא גם צדוועת
 כן, א"כ אין להקל בזה זולת צמקוטו צעול מ"ז תפלין וכמ"ס צחכמה. (יא) הלכה למשה מסיני. הנה זה
 מוסכס צב"ס ופוסקים שקשר של תפלין הוא הלכה למשה מסיני, ואצ"ע בזה מ"ש הפוסקי' צענין אורח. דש"י כתב
 בצרכות ד' כ"ג ע"א ר"ה שלא חתא רצועה, שיש זה קדושה שהי צבן הוא קושרין ובקשר נראה צעשייתו כמין דל"ת
 על סס אחת מאומיות של שדי והס"ן עשויה צכותלי הקניצה החיונה והי"ד עשויה צדאש רצועת תפלין של יד ולצועה
 קענה מאד כפוף רחשה ונראית כמין יו"ד עכ"ל וצבצת דף כ"ח ע"ב כתב על הא דלמר אצ"י ש"מ הל"מ, ש"ן שיהא
 הפוך נקטע ומחון ג' קמטין ודומה לשי"ן והרצועה נקשרת כמין דל"ת ויש רצועה כפופה כמין יו"ד וכו' עכ"ל
 ושם דף ס"ב כתב ש"ן שעשויה וכו' קומע וכו' והדל"ת והי"ד עשויון בקשר שקושר הרצועה אחת לזכרון ואחת למזרח
 כמין דל"ת ורצועה קטנה מאד תלויה בה ואין בה אלא כפיפה כמין יו"ד וכפאה צעוד הפוך לה והיא כפופה לעולם.
 וצמנחות דף ל"ה ע"ב אהא דלמר רב יהודה צדיה דרב שמואל צר שילת משמיה דרב קשר של תפלין הלכה למשה מסיני
 פירש"י. שישים הרצועות על ראשו צענין שיהא דל"ת וכו' ויוד נראה צחותה של יד כמין רצועה קטנה ורחשה כפוף
 טמע כמין יו"ד עכ"ל ונחולין דף ע' פירש"י קשר של תפלין יש צו אומנות שעשו כמו אוח דל"ת שיהא נראה בה
 השם השי"ן חקוקה וכו' ורצועה קטנה כפולה ותלויה כעין יו"ד ובקשר עשו כעין דל"ת עכ"ל. והרמב"ם כ' צב"ג
 הא הל"מ שיהיה הקשר שלהן קשר ידוע כזורת דל"ת וצהלכה י"ג כתב וקושר קשר מרובע כמין דל"ת וקשר זה לריך
 כל תלמיד הכס ללמדו ואי אפשר להודיע זורתו ככתב אלא צדאית העין. וכן צשל יד קושר כמין יו"ד וכו' עכ"ל
 וגם צשעושה רבא כתב דמות דל"ת כו' דלמר ר"י אר"י קשר של תפלין הל"מ, וכן צשל יד כתב וליצר צדווע' דמות
 יו"ד וכו' עכ"ל. והנמ"י צב"ס כתב ג"כ כרש"י. גם רמב"ן צחידושו למ' שנת דף כ"ח כתב אהא דקאמר הש"ס החס
 אלא לרצועותיהן וכו' ק"ל והא יו"ד ו ל"ת של תפלין הל"מ כדלמרי' לקמן צב' צמה אשה וכו' וכיון דהשם כתוב
 צרצועות מהצב"ס צבי כדבעי טעום ש"ן של תפלני' וכו' ואפשר דטרצועו' דיד קאמר וכו' וצ"ע וא"ל ש"ן דהוא
 כחוצה [צ"ל כחיצה] קיימת הו' כמורה ה' ל' ויו"ד דקשרים הן לא עכ"ל אלמא דגם רמב"ן סובר לזורת דל"ת

יבנים הרצועה חוץ המעברת' ויעשה קשר כמין
 דל"ת בשל ראש צורת דל"ת ממש וכמין יו"ד
 בשל יד והקשר של תפלין הוא הלכה למשה מסיני
 (יא) וצריך שיהא המקי' שבקשר שנראה כעין דל"ת
 לצד חוץ [ש"ע ספי' ל"ב ופי' כ"ז ס"ן] ומשמע שאין עושיין
 דל"ת אלא כצד א' [מג"א סי' כ"ו ס"ק ט"ז ועיין בינה]
 וכן בקשר של יד צריך ליחור שלא יתחפף [ש"ע סי' כ"ז]
 ורגלה

ורגלה של הדל"ת יהיה כצד ימין המניח
 ופניו כנגד פני הדל"ת [א"י סי' כ"ז ס'
 והוא צדקוטי מהר"ל ה' תפלין ועיי"ש וז'
 ויש לעשות הקשר לשמה ולא על יד
 סי' ל"ב ס"ק ס"ט] ולא יעשה הקשרים
 הש"ן שבבית אחר כך יעשה הדל

הקשר של תפלין צין של ראש צין של
 ויו"ד דבקשרים היא אינה הל"מ ומת
 למעט צמנחות דף ל"ה ע"ב נראה שם
 ה"ל וממילא לנ"י. וכבר כתבנו צו
 למחוק הנרמא צבציל קושיא זו. והמ
 להחמיר והר"ט צב"ק ע"י י"ב מצ
 קמת על הב"י סי' ל"ב שכתב שהמרכזי
 דלפטר דגם צורת ה' ויו"ד הל"מ וז'
 צדמוס חיתא רק דעת רס"י כמכר,
 סעיף ל"ב ולא הציב דעת החולקים כ'
 והמוס' מודה לדידכו שהקשר כשר ל'
 למען ויהיו הסופרים לעשות הקשרי
 ל"ב ונלפ"ד לזריך שיהא ניכר כמין ד'
 וכתב בספר בית אהרן סי' ע"ו ח"ל ו'
 טעם יעייין צנימוקי יוסף שכתב ששיב
 חד לנ"ד טעם כמין דל"ת ולא הקשר ע'
 מהר"א צבסקיו סי' קע"ע דחה סבר
 לריך שיהא ניכר כמין ד' לאחזה העונ
 שישים הרצועה על ראשו כדי שיהיה
 נמי שהקשר של ראש גופו יהיה כמין
 טעמע נמי שהקשר בלא הנחת [כאן ח'
 הר"ש גבי ונוהס לצד טעמע נמי
 דנהגי הפולס שוין מצפנים ומצחון
 הטרדכי שכתב ואוח דל"ת בקשר של כ'
 טעם וגם לא שיה מצפנים ומצחון
 וקושר קשר מרובע כמין דל"ת וקשר ו'
 ואפשר לומר דמרוצב שכתב הוא סד'
 עגול כמו ר"ש, אי נמי שיהיה גם ו'
 שהרי צבכלס ח' טפ"ג לא הוכר כלל
 הוא שיש ש"ן בקטע ואוח דל"ת צק
 שם שדי וכו' ועייין צמג"א סי' כ"ז

הדגלה של הרל"ת יהיה בצד יסקהמניח שהוא צריכה עומד
 וסנד כנגד פני הרל"ת [א"ר סי' כ"ז ס"ק י"ב בשם מהרי"ל,
 והוא בליקוטי מהרי"ל ה' מפלין ועיי"ש ונרש"י שם דף ס"ג]
 ויש לעשות הקשר לשמה ולא על ידי קטן [פרי"ג ח"א
 סי' ל"ב ס"ק מ"ט] ולא יעשה הקשרים אלא לאחד שעשה
 השי"ן שכבית האחר כך יעשה הרל"ת ואחר כך הי"ד
 בסדר

ויו"ד של הקשרי' הלל"מ הם אלא כיון דלא הוה כמי צב
 קיימת הו"ד רב יוסף להשמיענו הא דמני צברייתא .
 גם רש"א צמירוסיו לטבת דף כ"ה כתב כן והיה דברי
 חוס' [שנוכיר צמטוק]. באופן שכל גדולי הפוסקים כוללו
 פזרי שאלנד שקשר של מפלין הלל"מ גם נורחו דהיינו
 ה' ויו"ד הלל"מ, וגרסי כן בש"ס לטבת דף ס"ב, אמנם
 המוס' צטבת דף ס"ב חולקים על זה וסוברים דוודתי

הקשר של מפלין ציון של ראש ציון של יד הוא הלל"מ דהו מפורש בש"ס צלי חולק, אלא דסברי דהצורה של דל"ת
 ויו"ד דהקשרים היא אינה הלל"מ ומתקו הגרסא דהמס ורמימס מדמוקי הש"ס לגרייתא דרב יוסף לרצועותיהן עיי"ש
 אמנם במנחות דף ל"ה ע"ב נראה שמוס' לא ציריח לכו הק מלחא ודצריהם סס יותר נוטים לטבת. דמ"ן ורש"א
 הל"ל ומיילא לרש"י. וכבר כתבנו בשם רמב"ן ורש"א שדמו רליה זו וכ"כ גם הר"ן בפ"ו לטבת זכמג ג"כ דאין
 למתוק הגרסא צטביל קושיא זו. והמדרכי צה"ת כתב קושיות הר"ן על פירש"י ומה שמירן רצנו אלמחן עליון וטייס
 להחמיר והר"א צה"ק סי' י"ב מביא הק פלוגתא צלי הכרעה אמנם צרמזיס סס איתא רק דעת רש"י ומימה
 קלח על ה"ב סי' ל"ב שכתב בהמדרכי וסמ"ג ור"א ש' מבו דל"ת ויו"ד לאו אומיות גמורות הן, דהלל המדרכי טייס
 דאפשר דגס נורת ה' ויו"ד הלל"מ ושעל כן יש להחמיר, וסמ"ג והר"א ה' הביאו צ' הדעות צלי הכרעה, והצדקה
 צרמזיס איתא רק דעת רש"י כנזכר, אמנם עכ"פ גם ה"ב העלה דעת העור דעת רש"י וכן סהס צמ"ע סי' ל"ב
 סעי' ל"ב ולא הביא דעת החולקים כלל וכן הדין נומן להחמיר כדעת כל הגדולים שזכרו לעיל, והוא מירי דלורייתא,
 והמוס' מודה לדידהו שהקשר כשר חזל אינה לא מודו להמוס' לדידהו נורת דל"ת ויו"ד מעכצת. והצחתי כל זה
 למען יזכרו הסופרים לטבות הקשרים באופן שמהיה נורת דל"ת ונורת יו"ד כראוי. וזה לשון הפרישה ססי'
 ל"ב ונלפ"ד לזריך שיהא ניכר כמין דל"ת כתיבת' לאומן בעומדין לאחוריו ד' כהווימיה ונורתה כזה ד' עכ"ל.
 וכתב בספר צית אהרן סי' ע"ז וז"ל ויש לעיין בדין קשר של דל"ת סי' נהגין לעשותו מרובע' ויש עושין כמין דל"ת
 מטש יעיון צנימוקי יוסף שכתב שיסיס הרצועות על ראשו כעין דל"ת משמע הרצועות הולכין חד צרותה הראש ומלק
 חד לנד טפה כמין דל"ת ולא הקשר עצמו ומה שכתב שרואה צקשר כמין דל"ת היינו צקשר ניכר דל"ת [אמר המחבר
 מהר"א צ' בפסקיו סי' קע"ע דהה מצדא זו צמתי ידים ומביא רחיות דאין נורת הדל"ת צרצועות כי אס צקשר עצמו
 צריך שיהא ניכר כמין ד' לאותו העומד מאחוריו שיראה דל"ת צמתיבתו] [נ"ל כתיבתו] ועיי"ש"ה רק שרש"י כתב
 שיסיס הרצועה על ראשו כתי שיהיה סס וכו' ודל"ת נראה צקשר וכעין יו"ד צסל יד וסס הקשר גופו כמין יו"ד משמע
 נטי שהקשר של ראש גופו יהיה כמין דל"ת ומלשון הר"א צה' מפלין שכתב מיבו דל"ת ויו"ד לאו אומיות גמורין הן
 משמע נמי שהקשר צלא הנחת [נלק חסר מיצח הרצועות] על הראש הוא כמין דל"ת וכן משמע מדברי הערוך שהביא
 הר"א גבי ונויהס לצר טשטע מדגדיו שהקשר יהיה שמו"ד חוץ ניכר דל"ת ולא מצד פניס ולפ"ו אותן הקשרים
 דנהגי העולם שוין טפטיס ומצחוץ וגס הן מרובעין ואין צה' נורת דל"ת כלל נראה דלא ילאו וכן נראה מדברי
 המדרכי שכתב וחות דל"ת צקשר של הראש וצסל יד וכו' ונראה כמין יו"ד ש"מ הקשר עצמו צריד להיות כעין דל"ת
 מטש וגס לא טזה מצפטיס ומצחוץ ואומן הקשרים המרובעין שוין מצחוץ כמצפטיס חבל הרמב"ס צה' מפלין כתב
 וקושר קשר מרובע כמין דל"ת וקשר זה צריך כל ת"ח ללמדו ותי אפסר להודיע צורחו צכתב טשטע מרובע מטש
 ואפסר לומר דמרובע שכתב הוא מצד אחד קאמר [אמר המחבר פירוש שיהי' הקשר צצר ימין מרובע כמו דל"ת ולא
 עגול כמו רי"ט, אי כתי שיהיה גם רגל הקשר ארוך כמו ראשו כנורת דל"ת, וחדע סכן הוא הפירוש צדברי הרמב"ס
 שהרי בהלכה ח' ספ"ג לא הזכיר כלל מעגין רצוע הקשר אלא כתב שיהיה צנורת דל"ת א"ו כמ"ס] וסמ"ג כתב כלשון
 הוא שיש שי"ן צקטט ואומ דל"ת צקשר של הראש וצקשר של יד עוצרת טפע הרצועה ונראה כמין יו"ד וצכך נעשה
 שס שדי וכו' ועיין צמ"ג סי' כ"ז ס"ק ע"ו שהסכים לעשות דל"ת אחד ורגול מרצבה הטיג עליו והוא סבר דאסור
 של

ר"מ
 ר' ב'
 רוב
 י' ד'
 יסיה
 ל"ג
 יוח
 אבל
 ז' א'
 על
 ירות
 ס"ת
 כמין
 יו"ד
 זכינו
 יל"ת
 יושין
 צינה
 י' כ"ן
 ז'
 ה' זה
 י' כתב
 דל"ת
 י' צופה
 טיפה
 עכ"ל
 למורה
 עולם.
 מטיני
 כפוף
 אה צה
 ' צמ"ג
 ה צריך
 ' עכ"ל
 ' דמות
 ס החס
 ט כחוב
 י' דהוא
 ד ל"ת

של המנ"ח הוה משום שגם מצפנים נעשה דל"ת וליהא
 רק לאסור דקאמר זמנ"ת משום לדעים קאמר שהמה
 מרובע ולא ניכר הדל"ת והא דמציא רמיה מנויהם לנד
 וכו' היינו שר"ל לדידהו דמ"ל דאין הלכה כרש"י אינו צריך
 קשר כמין דל"ת כלל וא"כ אסור' ודגול מרצבה לא עיין
 צוה במחילת כבודו וכן כתב בפרישה שלא יעשה צורת דל"ת
 לנד פנים אף שהאמר מבחון [אמר המתבצר פירוט הרב

כסדר אותיות השם [ש"ע סמ"י ל"ב]. אם פתח התפלין
 כדי לברוק הפרשיות וכדומה ותיפרן אחר כך יחד מחדש
 לא יתן הרצועה חוץ המעברתא בעוד הקשר הישן קשור,
 אלא יתיררה ויתן הרצועה אל המעברתא ויעשה הקשר
 מחדש [דיס לטפוקי צוה מטשע חפשה ולא מן העשוי וכדומה
 שמעתי כך בשם הרב מוה"ר קארינא זללה"ה].
 כלל כא

שאמור לשנות תפלין יד והשייד ו

- א. תפלין של ראש אכור לי ואפילו אין לו תפלין של ראש, ואפילו ליקח רצועה וכל ע בשל יד אסור מסני שאין מורי לקרושה קלה ושל ראש קדושי שר"י בשל ראש אבל משל יד לי ואם היו חדשים שעדיין לא הני משל ראש לשל יד שמולה עליה שהם כבית אחד [ש"ע ס"י מ"ב ועי' א. התנה עליהם מתחלה: לשנותן משל ראש לשל יד ב. בזה (א) ועיין כינה.

- ג. אם נפסקה הרצועה של יד אסור לתפור או לקשור בטבור צד (ב) החתהון של הרצועה לכו יצד העליון יבא למטה [נמקום שם המנין] ושם רוצה לתפור החלק ו כיון שמתחלה היה בו הקשר ועב. [מנ"ח ס"י מ"ב] ואפילו אם הרצו שאינו צריך לתפור החלק שה [באופן טעם מורדת הקשר לא העליון הנפסק הוא דק וקלוש ועל התחתון ולחת שלמעלה לכמה א מקום מה שהיה קרוב אל הקשר צריך לעשות הקשר בחלק העל גם מקדם קרוב אל הקשר [פרי"ג ואם אין הרצועה ארוכה כראוי יו הורוע ויכרוך סביב האצבע ג' כו בכלל כ"ה. אמנם בשעת הרחק ה הוא רך וחלוש ואינו ראוי לעשות כדינו שיהיה קרוב ליפסק ואין להזיר להסוך [א"י ודלא כמנ"ח: כ"פ נשערי משנה ס"י מ"ב ס"ק ג
- ד. סדר דאונטיה למיצר ביה תפלין חד זימנא אסור למי. החנה עליו מתחלה בכל ענין ע שם לעולם שרי למיצר ביה דבר אסור, ואם היה כיס מכבר אלא שיטול מה שחדש [מנ"ח ס"פ].
- ה. החחיל לכתיב ס"ת ומצה ע החלק שנשתייר מאחתה (ג)

צ"ח צדברי המנ"ח לענ"ד לע"ג דהלא צמסי' ל"ב מפלפל צפירות על הא דעושינן שצורת הדל"ת ניכרת גם צפנים וכמו דאינו צריך להיות רק מנד חוץ וס' א"ל לפרש צענין אחר כנראה להמעין והנה המנ"ח שם ס"ק ס"ט העמיק לדברי רב"י וכמו עליהם עמ"ס ס"י כ"ז ס"י עכ"ל ובינו מ"ס צמ"י כ"ז ס"ק ע"ו אלמלא דגם החס מיידי דל"ת אחת אלא קנס מצפנים עשויה כדל"ת ועל זה כתב דלא משמע כן מהס"ס ועל זה משיג בס' דגול מרצבה דנדי דאין חיוב לעשות כן אבל מ"ט אין צוה ריעותא, אבל מחרי דלמ"ן לא חיירי המנ"ח ועי' מהבש"ק ס"ס, והפרישה ס"י כ"ז שמציא רב"ז והמנ"ח כוונה אחת להם לענ"ד לאפילו דל"ת אין לעשותה רק מבחון]. לכן נראה במחלוקת שנוי ומיהו נראה שגם החוס' מודים דלא בקשר הנעשה כדעת רש"י וחותן המרובעין נראה שאין יולאין לסדרת רש"י כלל והחושש לסדרת צ' ומניח צ' וזני תפלין ינהג בתפלין של רש"י כדעת רש"י ובתפלין של ר"ת יעשה קשר כצורת רצותינו ה'רפתי' ומה שכתב בכוונת הר"י שיעשה בקשר כשני דל"ת כמו מ"ס סמומה אינו פירוטו כמו טענה מזה לעשות צורת קשר מרובעת רק כך מקובלים מצית אצת שקבל מרצותיו שיעשה שיהי' הרצועות בקצה הדל"ת ילך חד הרצועה מאחוריו לנד ימינו וחד לארך הגוף ויהי' נמשך הרצועות היואל'י מהקשר כעין דל"ת הפוכ' ועם הקשר הוא כשני דלמ"ן ומכנים קלת לדברי הנמוקי יוסף בג"ל וזק עכ"ל בג"ל. ועיין גם מ"ש צמ"י חזונה מאהבה ח"ב ס"י כ"ז נודת הקשר שהמליאו חמשים מקרוב זה חמשים כנה ושאלו אין לנו לעשות קשר כי חס צלורה שמתנה צב"י וכו' עיי"ש. ודע שבצ"י העמיק לשון פוסקים שונים צענין עשיית הקשר, ויען שכנראה דברי רצנו האו גאון שהציא המה המפורשים ביותר אעמיקם צוה, וז"ל קשר של תפלין שצדא ומכנים לרועה צענינה שיהא צ' לרועות שוין ומאריך לרועה של שמאל וכופל צ' לרועות למטה ונוייהן למוח ומכנים של שמאל צימין ולוקה הרצועה של שמאל מלמטה ונחמה מלמעלה ומציא ארבע לרועות צימין ומכנים צענינה של שמאל ומקד ונעשה כמין דל"ת נטאל לרועה ארוכה לימינו ושל יד מכנים לרועה צענינה שיהא צ' לרועה מימין לשמאל וכופל ראש לרועה מלמעלה ומאריך עליו ומזיאיין לשמאל ומחירו מלמטה ג' פעמים מימין לשמאל ומכניסו צענינה כמין יו"ד עכ"ל רב"י בשם צעל בעמוד ש"י בשם רצנו האו. ואעמיק גם מ"ש צמ"י צ"ש [הנלפס שהזכרתי בכלל י"ח צינה ס"ק א' כי רב"י קנר מאל צוה] והכי הוא סדר הקשירות של ד' יכנים הרצועה במקום העשוי לה בנרמקו וישים התפלין על ארכבותיו ויחזיר הרצועה כלפי עליו ומציב הרצועות כדי שיהיו שוות ויקה הרצועות שמדל שמאל בהיותם על ארכבותיו יעשה כענינה מלמטה ושל ימין כמו כן ומזליכו מימינו לשמאלו על הענינה השנית וחוזר מתחת הענינה משמאל לימין ויקת אותה קצה הרצועה השמאלית שעלה ממטה למעלה ויכפלו על אותו קצה השמאלית לכפול מלמעלה למטה ויכניסנה צענינה השמאלית העשוי ונמאל ד'. וקשר של רצועה ה' [צ"ל היו"ד] ויכנים הרצועה במקום העשוי לה בנרמיקה וימציבו הרצועה כדי שיהיו שוות ויקה קצה האחד ויקשור לנדו ויכנים הקצת [צ"ל הקצה] השנית בחוץ הקשר ונעשה יו"ד אז הקשר נירוות ונדחק בלא הימר, וקשר של ראש אינו נרווחת כלום והיא עשויה ועוטדת ואין צריך להרוויח צדא אבל צאל זרועו כל זמן שמניחה ומרוויחה וקושרה כפי הצורך כדכתיב וקשרהם לאות על ידך בכל עת הנחמה והרווחה היא הקשירה אבל בשל ראש אין צריך קשירה כלל ולא הרווחה ולכן כתיב והיו לעטפת צין עיניך עכ"ל ר' יודא ברזילי ז"ל עכ"ל ס' צרוך שאמר והנה שהרבה שיבשי ההעמקה יס צו מלנד השנים שמתמי בהותן צלון מ"ט הענין מוצן. ועיין חמטה סעיף ה' בשם ליקוטי מהר"ל ונדש"י שנת דף ס"ב, וכנראה לכאורה שהפרש צין מ"ט רצנו האו למ"ט ר"י ברזילי הוא הספסל הנראה צין מה שפירש"י למ"ט מהר"ל.

עם ההפסקות כ"ש שבין ערומת א' לחברו והבאתי קלח ראי' לזה דהנה בסוכה (כ"ג) דלר"י דהר"ת מלוא א' אין בין תקיעה לתרועה ולא כלום וכי רש"י לא הו' מפסיק בנתיים אלא כדי נשימה ולכא"ק דלשון ולא כלום משמע דאפי' הפסקה משהו ליכא כמ"ש רש"י אהא גופא לקמן (כ"ד) ד"ה ולא כלום עיי"ש, וי"מ בפסחים (י"ג) דללשון א' אין אדם טועה ולא כלום וללשון א' אדם טועה משהו, הנה דללשון דאין אדם טועה ולא כלום אפי' משהו ליכא, וראי' זו הביא רבינו באבני טר לאר"ח ח"ב (סי' המ"ד סק"ד), ואיך א"כ כ' רש"י דמ"מ מפסיק כדי נשימה, אך ה"מ פשוט וברור דכיון דמ"ל לרש"י ז"ל דבעי הפסק כדי נשימה ואל"כ תקינה לא איה לה סופא ומרועה לית לה רישא וכיון שזה הפסק כדי נשימה הוא מוכרח להמלוא ובלעזו אינו יולא חשיב זה גופא ג"כ כתקיעה וגדולה מו' מלינו דעומד לכתף ל"ח עומד וכי הרב בשו"ע (סי' מ"ז) הטעם משום שהוא לורך הילוכו וחשיב כהילוך והנה אפשר לו להלוך גם בלא עמידה זו וכש"כ כאן דאינו י"ח בלא הפסק זה דכתקיעה חשיב ושפיר חשיב בזה דאפי' הפסק

משהו ליכא וכיון דכתקיעה חשיב גם זה מלטרף לטעין שיעור תקיעה כתרועה, וזה קל"ה דונחא וסמך לדברינו הנ"ל דגם חלק החלל מלטרף לענין הריטוע, כי גם החלל חלק מן המלוא, וחשיב כאלו אין בין ביה לבית ולא כלום :

כב) וע"ר שאלה הג' בהא דבעי' בשו"ע (סי' כ"ז ס"ט) שיהי' מפלה ש"ר כולה מונחה מהחלת עיקרי השיעור ולמעלה אפי' קלה החתום של התימורה ונדפס קול קורא בשם הגאון מטארנא ז"ל דמי ששערותיו גדלים בעיגול לריכין לזוהר אף בזיות התימורה שיהי' מונחים בעיקרי השיעור, וזה במקום ששערותיו גדלים מקטנותו בעיגול, אבל מי ששערותיו לא הו' מחילמו בעיגול ואח"כ נקרתו איך הדיון, הפשוט כמ"ש כ"ת דבזה מקום חפלין שלו כמקדם בעיקרי השערות באחלטין ואף שמקום התימורה בהקלה מונחים על מקום חלק לית לן בה דאטו מי שנקרתו כל שערות ראשו לא יניח חפלין ש"ר :

הגלע"ד כחנתי וי"ר שלא חבא תקלה על ידי.

סימן יג

בדין אם הוציא הפרשיות מן הבתים לבדקן, אם צריך לחזור ולעשות הקשר אחר שחוזר ומניח הפרשיות לתוכן משום תולמ"ה

ביה ה' לך תר"צ לפ"ק.

להרבני החסיד וי"א מרביים ר' שמעון קארניצ'ר ג"י.

ע"ד

השאלה אם הוליא הפרשיות מן הבתים לבדקן אם לריך לחזור ולעשות הקשר אחר שחוזר ומניח הפרשיות לתוכן משום תולמ"ה :

הנה

המג"א (סי' כ"ג) כ"ל לן דכל שמחלת עשיית הדבר ה' בהכשר ואח"כ נפסל ואין פסולו בגופו רק בדבר אחר אין בו משום חולמ"ה והי"נ נכ"ד אין פסולו בגוף הרלוטוה שבהם נעשה הקשר רק בבתיים, אך לעני"ד אפי' במחלת עשיית החפלין אין קטידא בזה ויכול לעשות הקשר של חפלין קודם הגמת הפרשיות בבתיים והטעם בזה דמבואר במנחות (מ"ג) דכל תקוה חפלין פסול בכרי ובטיעין שיעשה ע"י ישראל עיי"ש הנה דכל תקוה חפלין דינא כמתיבתא חפלין דבעינן כל שישנו בקשירה, וא"כ גם הגמת הפרשיות בבתיים בעינן מעשה ע"י ישראל ב"ה כמו דבעי' שיהי' הקשר ע"י ישראל ב"ה, וכיון דשניהם בעינן עשי"י בהכשר אין נפ"מ בין עושה מעשה זו קודם או להיפך דמה חייב לומר דבעי' הגמת הפרשיות קודם כדי שלא יהי' הקשר חולמ"ה בפסול אחר להיפוך דבעינן הקשר קודם כדי שלא יהי' הגמת הפרשיות חולמ"ה בפסול וכיון דע"כ לריך לעשות שניהם בואח"ז אין נפ"מ מה מקדים ומה מאחר ובא"זה אופן שיעשה כשר :

ומלבר זה י"ל דוקשרתם דקרא קאי על ההידוק כעין ש"י חוס' חולין (ט'). בשם ר"ת על הנמ' מואימתי מנכ"ך עליהם נעשתה הנחה עד שעת קשירה דקשירה היינו הידוק והי"נ יל"פ הקרא, ואין קש"ת החפלין עלמון מטרש בקרא כלל רק שהוא הללמ"ם כמו שאר תקוה חפלין וכדאי' מנחות (ל"ה) קשר של חפלין הללמ"ם [ומ"מ אין משם ראי' לג"ד דרש"י פ"י שם דהיינו לורה הקשר שיהי' בו לורה דליה עיי"ש] וא"כ ודאי שייך מה חייב ככ"ל, וחו דכיון דלא כתי' עשייתן בקרא ודאי ל"ש ב"י חולמ"ה דלא כתי' בהו מעשה כלל, ובלא"ה אין לחדש דרשה מדעתינו ואין לדמות דרשות חז"ל זל"ז רק במקום שזמניו להדי' שדרשו מעשה ולא מן העשוי, ונלע"ד ראי' לזה דוקשרתם דקרא לא קאי על הקשר של חפלין רק על ההידוק מחרגום אונקלס ואחמקן (ו' פסוק ט') על וכתבתם על מזו"י ביתך ובשערך מרגם ותכתביטון על מזו"י ותקבעיטון על סיפי ביתך הנה חלק הפסוק לבי' דברים הכתיבה בפ"ע ואח"כ ותקבעיטון על סיפי ביתך וכה' בש"ס מנחות (ל"ד) וכתבתם כתיבה תמה והדר על המזו"ת ואלו לענין חפלין שם בפסוק ח' וקשרתם לאות וגו' מרגם ותקבעיטון לאות על ירך, וק' לר"ת דאי"ל לקשור בכל יום וכן קימ"ל להלכה ואי נימא דוקשרתם דקרא קאי על קשר של חפלין הו"ל נמי לחלק לבי' דברים ותקבעיטון והדר והשוון לאות על ירך כי הם ב' ענינים חלוקים ופעולות חלוקות וע"כ דוקשרתם דקרא אהידוק קאי ושפיר כ' ותקבעיטון לאות על ירך :

ספר שו"ת אר"צ

האמן רבי אריג צבי פראנצק צ"ח ה"א

ארכ"ל קאציאלוב - ר"מ פייגה חב"י וולין

ע"פ מ"ח כ"ה
 ין א"ח האמן פראנצק צ"ח
 22 ספרות

עוד ראי' ברורה לזה מנמנות (ל"ו) יליף הנחה בשמאל מדכתי' וקשרתם וכחבתם מה כתיבה בימין אף קשירה בימין ומדקשירה בימין הנחה בשמאל פירש"י דאי' הנחה בימין טוב אין יכול לקשרן בימין, הנה מפורש דקשירה אהירוק על היד קאי ולא על עשיית הקשר [ועיי' ח"ס' מנחות (ל"ו) ד"ה משעת בזה] וכיון דלא מליט בקרא כלל עשיית הקשר מהיכי היתי לפסול בו תולמיה כיון דלא כתי' ב'י' תעשה כלל וטו מה מוית כג"ל, ע"כ נלע"ד דאין בזה קפידא כלל בעשיית הקשר והנחת הפרשות ואיזהו מהם שירלה יקדים:

עוד ראי' לזה מרמ"א ארי"ח (ס"י ל"ב סעיף ג"ב) שכ' ולא יעשה הקשרים אלא לאחר שטעה השין מחפלין

ואח"כ יעשה הדלית ואח"כ יהוד כסודר אוחיות השם עכ"ל [וגם זה אין מטעב דביעבד כמ"ש האחרונים וכן בשו"ע הרב ז"ל שם (סעי' ע"ט) שכ' ועוב לזהר להסלים השם כסדרו וכו'] וק' ח"פ"ל דאם יעשה הקשר קודם שטעה השין הוי תולמיה דכ"ז שלא טעה השין הבתים פסולים דשין של חפלין הללמ"ס ואפי' דביעבד מטעב כמ"ש הפמ"ג (ס"י ל"ב סעיף מ"ב) וע"כ דאין בזה משום תולמיה הללמ"ד כחבתי:

שוב הראוי בס' נחל אשכול על האשכול ה' חפלין שהטלה בנידן דיון דביעבד כשר, וכך יש להורות דלכתחלה אין לעשות קן וביעבד כשר:

סימן יד.

בענין תפילין שראש אות למד נכנס באות ריש שלמעלה בשיטה שעלי' ונשתנה צורת האות

ע"ד החפלין שראש אות למד נכנס באות ריש שלמעלה בשיטה שעלי' ונשתנה צורת האות, וח"א ר"ה להכשיר משום דלכתחילה לריך יהוד של האה להיות דוקא בסופה [וכאן אין ראש הלמד נכנס לסוף האה רק לח"י השמאלי] אי נסתפקי בזה זה כביר בפסול שחלוי בשעור הכשר אם נעיקן שיהי' שיעורו קן להכשיר באופן לכתחילה או סגי דביעבד והי"ד מו"ד (ס"י כ"ג) בטוש"ע בשם רמב"ם דשיעור שהי' כדי שמיטת רוב סימנים לא כלן, ואע"ג דלכתחלה בעי' כל הסימנים כר"פ השומט והכס"מ פ"א מה"ש דלרמב"ם לכתחילה זה דאורייתא הוא, הנה דפסול החלוי בשעור הכשר סנגנדו סגי בשעור הכשר של דיעבד [עוד קאת ראי' מראש השנה (כ"ח:)] דלמ"ד מ"כ גם לעבור בעי' כוונה ולמ"ד אי"כ גם לעבור על כל חוסיק עובר בלא כוונה, ורבינו יונה רפ"ק דברכות דאפי' למ"ד מאל"כ לכתחילה בעי' כוונה וכ"כ המאירי בהקדמה למס' גריס, וידוע דברי חרדים דיש בזה עשה דלעבדו בכל לבבם, הנה דעבירת כל חוסיק החלוי במ"י סנגנדה סגי כשיואל המ"י דביעבד אלא לריך לענין כל חוסיק שהי' באופן שיקיים המ"י לכתחילה] אך ראיות כאלה אין לבנות עליהם הלכה, אך בג"ד יש לה' ממקומה מס"י (ל"ב ס"ה) דאם אות א' חלוקה לבי' אוחיות כגון ל"י שכי' יוד טו או שין שכ' עיין יוד וכו' ואחר שכ' לפניו חזר והקגס חשיב שלא כסדרן וכו' אבל אם מקלה היודין שעל האלפין ושינין עיינין לא היו נוגעין בגוף האות אע"פ שכ' לפניהם, לי"ח שלא כסדרן [משום דאין נעשין ב' אוחיות ואע"ג דהיוד נעשה אות לעלמה מ"מ כיון שאין נעשה ב' אוחיות יכירו הכל שאין זה אלא אלף או שין או עיין] א"כ הא דפסול ברישא משום שטעה ב' אוחיות והנה

לורת אות יוד כ' ה"י (ס"י ל"ו) דבעי' שהי' ראשה ופני' שוין ואילו היוד שט"ג הלדיק כ' דלריך שהי' פני' נוטה קאת כלפי מעלה א"כ יהוד שנפרדת מן הלדי' אינה כשרה לכתחילה ומ"מ פוסלת משום שגראית ב' אוחיות הי"כ כביר אף שהא כוו אינה כשרה לכתחילה רק דביעבד מ"מ נפסל האות משום שגראה כהא, ואם ירלה לחלק דשא"ה דאף שאין יהוד כשר מ"מ א"ל העולם נראית כב' אוחיות דהעולם אין יודעין ההלכה על בוריי' וסו"ס נראה בעיניהם כמו יוד א"כ גם כביר נימא הכי דסו"ס נראית כהא, זה עיקר החילוק שכ' הפוסקים דאם ראש למד נכנס למוך חלל הא כשר לדעת המג"א ודעיימי' ואלו בנכנס לאות ד' או " ריש פסול משום דבנכנס לאות ה' לא יתלו אותה באות אחר וממילא ידעו שבע"כ אינה אלא הא, משא"כ בנכנס לחוך חלל ריש יסברו שהוא הא, וא"כ " אין נפ"מ אם כשר או פסול סו"ס העולם ידמו שהוא הא, אך בקסת הכופר ושנות חיים משמע דאם הי' הא פסולה באופן כזה לא הי' נפסל דזה לי"ח שטעה ממנה אות הא וא"כ גם לעיל (ל"ב ס"ה) הג"ל הי"ח דפסול באופן כזה לא נחשב שטעה ב' אוחיות וכוונת יובן זה עפ"מ באב"י מור א"י"ח (ס"י ג' סקט"ו) עיי"ש, ומ"מ לדי' שכ' יוד עיין פסול הנה דאפי' יש לה שם יוד דביעבד ג"כ סגי ליפסל מטע"ז וה"ה כביר, ולכא"ו יש להעמיד דבריו עפ"מ שכתבתי זה כביר בחי' להוביח מש"ס סנהדרין דכל דיעבד דכשר הי"ד כשנתכוון לעבור על הלכתחלה אבל בלא נתכוון לעבור על הלכתחלה גם דביעבד פסול והוא מש"ס סנהדרין (ה'): דאע"ג דנשים שדנו דיניהם דין מ"מ ב' מוכינין או ב' מייבנין ואחר אומר איני יודע יוספו דיינין דכי יתיבו מעיקרא אדעתא דתלהא יתיבו, הנה דכיון שרלו לקיים

כ. מ"מ אין זה ראי' גמורה, דגדולה מזו מצינו לענין איסור שלא לעשות מגורה תבנית מגורה כתב הבכור שור

בר"ה כ"ד, דאפי' חיסר דבר המעכב במגורה שבמקדש לא זה הדרך מוציאהו מידי עבירה.

נוזד חלל פושע כגון שלא ידע הדין דאף שאינו מויד
 ויז פושע נוקרי צוה ים חילוק צין פיא לרגיל צכך
 ואיש דצקי קייט איירי צמוזד ממש מוסיה אפי' צפיה
 מעצירין אותו וצקי' צ' איי' צפושע דאינו מויד מוסיה
 ים חילוק צין פיא לכיפ, חלל דים מוקס לוונר דזה
 דוקא צקתס צכיא אף שמוחזק צכשרות מינו כיון דליטרע
 חזקת כשרותו צוה לא קנוכין עליו אצל כשהוא מוחזק
 לנדקדק צשאר ענינים ים לוונר דאין להוליא מוחזקו
 ומקצנר טפי דלא עשה מוחנת קלות ואין לפושלו
 צשציל זה עיי' צשנולה חדשה קי' צ' קעי' יט' וזיל
 אס הדצרים נראין צשגגה היטה לו צוה ומוחזק צשאר
 ענינים לחדס כשר אין לאקרו וצלצד שיקצל עליו
 צפני ג', ועיי' צצצ' ק'ק' ל'ג' שהציל דאף דצהשו' ונהריי
 קי' ל'ז' משנוע לכאור' דצשוח' לצלמו ונוכר ללהרים גס
 צכה"ג אין להקל מינו צשהחזק לנדקדק וכשיכ כשיש
 רגלים לדבר דהוא שוגג וודה מהרי"ו דאף צוה
 ונקילין עכ"ל ועיי' השו' אונרי אס קי' ז'.

העמוד וכלל דאיכא טעם ההיד הכא מדצעי ון
 המותר וכלל דאיכא צ"י דאקור ולהכי אינונעו זה
 עיי' ודצרו המוחין צעיני דצשלמח התס צחגיגה
 שפיר קאמר טהור וכלל דאיכא טעם דאליכ ל'ס
 לוונר צ"י טהור אצל הכא אטו נוסוס דנוכשרין מני
 קל זהב ליכא וידי דאקור דכינעא דלי'ס לוונר ון
 המותר צפיך הא ויינו שפיר קאמר רחונא ון המותר
 צפיך לאפוקי דבר האקור דאיכא טעם דאקור
 אצל לעניד פשוט צכוונת הרין כנושיכ.

דהנה ונה שנוגע לחזקת כשרות של הקופר אם יש
 מקום שלא לפסלו ליע טעם כי ונה שהתלכל
 עלונו טעשה כן צשגגה שלא לווד אלל מוחנה רק
 ראה תפילין ועשה כונתכונת דבר זה גופא פשיעות
 גדול לעקוק צמלכת שמים צלי שידע וילונוד ההלכה
 צפרט עכשיו שהספרים קילורי דינים פתוחים לפני
 כאויא וצפרט ספר קשה"ס שהוא ציד כל קופר ונוצאר
 סס להדיא דהוא פקול כשלא חלק צין ציה לצית
 ואפי' אס ים וקוס להקל עפי' איזה פוקק אצל
 הוא לא ראה ולא ידע טי'ס כאן וקוס להקל רק
 מוחקרון ידיעתו וקלות דעתו שלא השגיח לידע אופן
 עשייתו צהכשר ואין לך פשיעות גדול ונה עיי' צפרשת
 מרדכי צי"ד קי' א' שכהצ על כיוצא ו"ל ואין לחלות
 צשגיאה דשגיאה זו הוא פשיעה עיי"ש ועיי' צי"ד
 קי' קייט קעי' טי"ז הנוכר דצרים אקורים ונעצירין
 אותו וכחצ הש"ך והא דקיי"ל צחוינו קי' טי"ו דצעיין דוקא
 התראה כצר כ' הריצ"ש צקי' קיי"ג דהיינו דוקא לענין ונוון
 ונוכשיכ כשהוא רגיל צכך דודאי ונעצירין אותו והכה
 ונוצאר סס צקעי' י"ח והוא מדצרי הרא"ש צצצה קילא
 טריפות ונתחת ידו ומוחנת שאינו צקי ים לו תקנה
 קילונוד ויחכס וכו' עיי' הרנו"א הא דלריך לילך
 למקום שאין מוכירין היינו צמוזד או ומוחזק צכך אצל
 אס כוכל לוונר דצטעות נעשה לו קגי דצצרי חצירות
 ויל"ד דהוא סתירה ויי"ו וצ"י דנדכתצ הא דלריך
 לילך למקום שאין מוכירין היינו צמוזד או ומוחזק צכך
 משנוע דצמוחזק אפי' אינו נוזד ואיכ ונה זה שקיים
 אצל אס כוכל לוונר דצטעות נעשה קגי דצצרי חצירות
 הא צרישא ננוי צטעות נעשה דהא איירי צשוגג ועייכ
 ל"ל דים חילוק צין שוגג או טעות דצשגג צדין נהי
 דלאו נוזד הוא ויינו היא פשיעות דזה גופא דלא
 ידע הדין ואינו צקי צהלכה אף דלא הי' מויד ויינו
 פושע נוקרי ונש"כ צקיפא כשאפשר לחלות דצטעות נעש'
 גס פושע לא נוקרי ונוצאר ונה דצהחזק צכך נהי
 דצאס כוכל לחלות דצטעות נעשה קגי דצצרי חצירות
 אצל צאס הוא מוחנת חקרן צקילות לא מנהי אס
 הוא ומוחזק צכך וצהכי כיחא ננוי שלא יהיו דצרי
 הרנו"א סותרין זא"ו דצקי' צ' קיי"ג כתצ טצה שהוליא
 טריפות ונתחת ידו אס לא הוחזק צכך וותר לאכול
 אחר כך ונשחיתו ויינו דין אחר ראות עיני הדיין אס
 הוא כצר נכשל צכך ונעצירין אותו משנוע דצפ"א אין
 נעצירין אותו אף שהוא נוזד וצקי' קייט קעי' י"ח כתצ
 הרנו"א דאס הוא נוזד או ומוחזק ונעצירין אותו משנוע
 אפי' צפ"א וכצר הקשה כן צתשו' צא"פ ועיי' צדעית
 קי"צ אצל לפי האמור א"ש דכהי דצמוזד אפי' צפ"א
 ונעצירין אותו כשיס צו חימוד וזוהו אדל אה אינו

ע"כ יען שנועכית ונעיד עליו שהוא מוחזק צכשרות
 וצשאר ענינים הוא ונדקדק צנועסיו ולא כשנוע
 עליו עד עתה שוס קלות לא צעניני קופרית ולא
 ציתר הענינים והוא ונתנהג צדרכי חקידות ונותהלך
 צהונו וגס נמדוע לוועייכ שהעור טעשה ונונו הצתים
 הוא ונעוצד לשונה הכני ונקבים לונשיכ להעצירו על
 חודש עד קילונוד היטצ דיני קת"ס ויעונוד לנסיין
 ויקצל עליו דצרי חצירות צפני ג' ויקצל צצצועה שלא
 יזלזל עוד צעניני קת"ס וקצ ורפאל לו כונו שנוצאר
 צמו"ה קי"צ קעי' י"ט עיי"ש ועיי' תשו' דצית קי' ג'
 שהתרעס על הרצנים שמוחנת רחונות דטפלי תלויין
 צו ונקילין הרצה להכשיר קוחט שהאכיל איקור וכו'
 ונוטצ וכו' ואל יכשל אחד מיישראל צצצר נוקרי עייכ
 על ונעכית לצרר הדצרים כשנולה ואס לפי ראות
 עיניו ים עליו ליוונר זכות ים להקל עליו צקצלת דציה
 ולהזהירו צצאס ידומן עוד איזה ריעותא או יעצירו אותו
 לגונרי כנוצאר צהשו' ונהרים לוצלין קי' ע"ו עיי"ש.

סימן ו

עוד להני"ל.

דג"ה שכיות נודצרי קופרים קצנתי לנכון, ועיי' אשך
 פלפל ונעכית צנושיכ דלשיות הפוקקים
 האחרונים הפוקלים תעשה ולונו"ה צקת"ס, אס דצק
 חתיכת עור עם לורת טיין על הצית של תפילין
 פקול נוסוס תולנו"ה, ונעכית הוקיף דלפי"ו אפי'
 אס עושין השייין ונעור הצית גופא לריך לדקדק שלא
 לעשותה קודם צגנונר הצית דד' צתים כדיו דאליכ
 פקול ג"כ ונהיט, והנה לא ידעתי אס הקופרים עושי
 צתים ונקפידין לעשות כן כאשר כתצ גס ונעלה צסס
 הקופר שהוא דצר קשה, רק עושין השייין על שני
 קלות העור טרס קיפולו לד' צתים אונס נראה לוונר
 דצוה לית צ"י ונוסוס תולנו"ה, דודאי כשגנונר הצית
 ושצ טולה עליו עור עם לורת טיין שפיר טיין לפסלו
 ונוסוס תולנו"ה דהא טיין של תפילין הללנו"ס לעשותה
 על עור הצית והכא לא נעשה השייין על עור הצית
 אלא על עור אחר, ונה שנודצה אחיכ עור זה עם

ש"ו קינן אצות

הר"מ ל' א"צ צו צו א"נ ווא"צ צ"ל

או דבוקו לא חשיב נזונה עלוה דעיב לא פליגו הפוסקים אי דיבוק חשיב חיבור אלל זנוין הדוונה לו אלל זשכי ונייסי כגון זה ודאי דלא מייחסז חד, ואפי' זיטלו לא נוהכי אלל לענין דלא ליהוי חליה אלל לא לחושזו כחותו דבר מומז, וכעין זה כי התוונים זחוינו קי' ליה לענין תלוז ולבסוף חיבורו דאפי' אי לא הוי כהלזש ויינו לא חשיב כקרקע גופא עיי' ש.

והנה נועכית העיר עוד דאינינוא זחתיכת עור עם שיי' שדדקו על הזית דפסול נקוס תולמיה אלכ גם זנועזרתח ותיחורח יפקל כשעשה הנועזרתח ותיחורח ולחייב חיבורו להזית וזאנות לא שנוענו זה מעולם וכל הקופרים עושים כן וכנוצורח להדי' זפוסקים עיי' זנונדכי, וליכ הי' זשיין דהא זכולהו חד ליטנח אנורין זנוכי' שנת כ"ח שיי' של תפילין ונועזרתח של תפילין הללנויי, אלל זה ליתח דזנועזרתח ותיחורח אף שתקנו וחזרו לחייב להזית לית זי' נקוס תולמיה דכ"ז שאינו על התפילין ילא הוי נועזרתח ולא תיחורח רק כשנחזרו אל התפילין נעשה נועזרתח ותיחורח עיי' היטז לטון רש"י ונחוח ליה ע"א, ול"ש לונור דהוי' תולמיה נשחייב זשיין דגס קודם שקבעו זתפילין הו' שיי' לחייב טוז בשקצעו על הזית הוי' תולמיה, ומייב נועכית דלס זשיין פסלין תולמיה הה"ד זדי וי"ד נני דינח הכי דנהיט וזכורח זנולא"ש כלל כי לדקדק כשפותחין התפילין ש"ר שאין לחזור וליתן הרלוועי לתוך הנועזר' כנוו שחן, קודם שתפרו, רק להחיר הקשר ולעשותו מחדש שלא יהי' תולמיה, והוסקי' נועכית לדקדק גם זשג' יד שלא לעשות הקשר קודם שהעזיר הרלוועה זחוך הנועזרתח נקוס תולמיה כנוו זשיין, הנה זעיקר האי דינח דנולא"ש דלס לא התיר הקשר רק הניח הרלוועות כנוו שחן קשורין זתפילין ותפרו דפסולין י' לפקפק ולעני' נראה דחין לחוש לפי משי"כ המג"ח זלוי"ח קי' ט"ו קי"ד דזתולה כנגד עם לזית זבגד לא וייפקל אלל בשתולה זבגד אחר שלא הי' עליו זתחילת עשיית הלזית אלל זבגד הראשון כשר ול"ח תולמיה דתחילתה זכשרות נעשה הה"ד כאן ל"ח תולמיה, וכ"כ זתשוי' ונהרש"ס ח"ז קי' ריי' ועי' זתשוי' שוינו ונהדי' חייב קי' קסיו זנידון כזה לענין נזונה כשנטל כל הפתח עם הנזונה וחזר וקצעו והעלה ג"כ דל"ח תולמיה וזהו ראי' דקי' ט"ו, אלל שהזיח ומתשוי' ונהר"ח ששון שפקק זזה דהוי תולמיה והוכיח כן מהנורדכי והשונו דחי ראייתו אך קיים דעכ"פ זקצעו זפתח אחר ראוי לחוש לכתחילה לדצרי הנהר"ח ששון ומדינח חין חשש עיי"ש והה"ד לני"ד, (ועי' זזה לעיל קס"ג) אונס לדקדק זשג' יד לעשות הקשר אחר שהעזיר הרלוועה זנועזרתח לא שנוענו ולא ראינו לדקדק זזה, דנושי"כ נועלהו דכאן י' להקפיד יותר דנוקרח דוקשרתם לזות על ידי' משנוע זיעשה הקשר על התפילין ליתח דוקשרתם דקרח לא קאי אקשר של תפילין אלל אהידוק כנושי"כ התוקי' ונחוח ל"ה וזחולין טי' ודחו שיעת רצינו חל"י שכתז כן, אלל דזאנות אפי' לרשי' דגריב זגנו' שנת קי"ד של תפילין וי"ד של תפילין הללנויי' דהכונה על הרלוועה לעשות זזה די' וי"ד דכולהו הללנויי' ויינו נראה דחין לחוש דלי"ש כאן תולמיה וי"ד

השיין על הזית זזה לא עשה השיין שהרי כבר עשויו ונעשית השיין על הזית ונויילח, מן העשוי, ולא נוצעיי לשיעות הקוצרים דחק תוכות פסול זשיין של תפילין כמש"כ המג"ח זסי' ל"ז קק"ח, ודאי ג"ז פסול דלא עדיף מוחית דג"כ פסול נקוס דלא עשה נעשה זכתז גופא אלל נעשה ונויילח עי' רש"י גיטין כי ע"א, והי' נעשה השיין על הזית ונויילח, אלל אפי' לשיטות המכשירין חית זשיין של תפילין דלא כתיב זי' כתיבה עיי"ש זז"ז וזמג"ח זשס הרומי' ועי' זישיע"ק זתשוי' זשק"ס ל"ז, היינו היכא דעכ"פ נעשה השיין על עור הזית כנוחותה ונשחייב כשלח נעשית על עור הזית אלל אחר שגנורה דזקה זעור הזית הוי' תולמיה, אלל חס עשה השיין על עור הזית עלונו אף ששאה טרם גמר הזית ויהי"כ לפסלו דלא מלינו דהקפידה הללנויי' שיהא לריך לעשות השיין על הזית כשכזר נגמר כדינו דהללנויי' לא הי' רק שיעשה שיי' על עור הזית דהיינו דכשיעשה הזית יעשנו עם שיי', והרי עשאה זזהזית דהיינו על עור הזית עלונו ואינו אלל כיתר פרטי דיני הזית דחין הקפידח אלל שיהא נעשים זזהזית ולא זעי' שיהא נעשים זו אחר שגנור להיות זית, ולא דנוי למוזחה דפסלין זי' כשקצע המזחה זקיפח דזיתח זתלוז וחייב קצע הקיפח זצנין, ונקוס תולמיה, כנוצורח זיור"ד קי' רש"י והוא ונגני' דנונחות דף ל"ג ע"א דארי' חלי דשי זרישא פרש"י דגנורין מליית דכתיב זי' העשה ולמ"ה ואס קוצע תחילה הנזונה זקיפח והדר הקיפח זצנין הוי' עשוי הנזונה קודם שתזוח לדי' מלוה עכ"ל וכן אמרי' סס ע"ז זגנוי תחל העמיד לה מלצן של קנים חותך שפופרת ונוניחה ולאורי' עלה ל"ש אלל שהעמיד ולבסוף חהך והניח אלל חתך והניח ולבסוף העמיד פסול נקוס תולמיה עיי"ש והי' ינונח זתפילין זעשה השיין ולבסוף גנור הזית דפסול אף שנעשה על עור הזית, דשחיי נזונה דכתז רחמנח וכתזתם על נזוחות זיתך דהיינו שיקצעו על קיפח דזיתח כדנופריטין עם לקון דף ל"ד דה"ק קרח וכתזתם והדר על נזוחות דהקזיעות יהא על נזוחות הזית וכשקוצעו על הקיפח זתלוז הרי לא קצעו על נזוחות זיתך אלל דלח"כ כזקוצע הקיפח זפתח נקצע הנזונה ונויילח על נזוחות הזית כשהוא כבר עשוי' והוי' תולמיה, ונשחייב זשיין של תפילין דלא מלינו זי' דהקפידה תורה לעשותה על הזית אחר שכזר הוא זיה ל"ש לונור דכשעשאה קודם גנור הזית הוי תולמיה כיון דעכ"פ נעשית זגוף הזית אלל זחאס דזק זחתיכת עור עם שיי' על הזית שפיר י"ל דפסול נקוס תולמיה כ"ל.

ובהא דאורי' סס דף ל"ד דהיי"ט דלא זעי שכתוב הנזונה על האזנים כשטוח דקרח דוכתזתם על נזוחות, ונקוס דלא הוי כתיבה הונה וע"כ דה"ק קרח וכתזתם כתיבה תונה והדר על נזוחות, לכאורה קשה דלכתי וני"ל לנידרש הכי ינונח דיקצע הקלף על הנזונה וחייב יכתוב עליו דהשתח נחקיינו שני כחוצים כתיבה תונה ועל נזוחות ועי' זשההוי שיעה וקוצלה סס שענוד זזה ולע"ד נראה דלק"מ דג"ז לא הוי כתיבה על נזוחות דאפי' כשקצע הקלף על הנזונה

ע"ד שאלתו צענין התפילין שירש ומציו המנוח ז"ל אשר נוחתה יושנס כמו הלוחיות צמקלת וכוטיס קלת לאדמימות ולפי שהם חציצים צעיניו רלונו להניחם אחר שיעציר עליהם קולמוס לחדש אורס כצראשונה והארץ צציראור הדצריי להקל ורלונו לידע חו"ד צזה.

הנה צתיבות שעדיין לא נתאלמו רק כמו צמקלת צאופן שמראה הדיו קיימת פשוט צפוקסיס דמותר להעצירס צקולמוס כדי לחדש הדר זיוס כנצואר להדיי צשו"ע קיי ל"ב ככ"ז דלותיות ותיצות סנמחקו קלת אם רשונן ניכר כ"כ שתינוק דלחול"ש יכול לקרותן נותר להעציר עליהן קולמוס להיטיב הכתב ולחדשו ול"ה שלכ"ס עכ"ל הנוחצר והוא ונתה"ד, ואף צצק, ונלכת שמים הוצא צקה"ס חקירה ז' החנויר גם צזה וחשש שנוא יתקלקל כתב התחתון צאופן דאי לאו העליון הוי וניפסל ולא נשאר רק העליון והוי שלכ"ס, כצר דמי ל"י צקה"ס שס צכונה רליות וכן העלה הח"ס צתשו' חו"ד קיי רכ"ו צסס נהר"ל דאפ"י אם צאורך הזנון היתה הדיו התחתון נוקולקלת ונתכשרה צעלונה עיי"ש ועיי' צתשו' מהרש"ס ח"צ צנפתחות לאויח קיי ל"ב שבי דיי"ל דהל"י צפלוגתא דתנאי צנוק' אהלות פ"י וי"צ וצנוק' נגעים פ"ד מ"ה ועי', וסס צלונת קיי"ל כחכמים דחשיב כאלו הוא נגע הראשון עיי"ש ועי' כעין זה צפנו"ג י"ד קיי ל"ג צסס תשו' פנוי"א לענין קרוס טעלה מוחמת ווכה צושט צעוד טלא היי ניקצ רק עור אי' ואחיב ניקצ עור הצ' ולא נשאר רק הקרוס טעלה צעלנו צפנו עיי"ש, אלא דלא דנו"י ל"ד ד"ס לחלק ודוי"ק, וצק' אור"ח צהגהו' הגלון וצצערלון ז"ל קיי ל"ב החנויר היכא דיכר טלא נשאר רק כתב העליון ותונה על הח"ס שהיקל, אוננס כ"ז שהתחתון קיים ודאי פשוט צפוקסיס דשרי להעצירס צקולמוס כנוו שהוכיח צקה"ס דלא חיי"טין שנוא לא ישאר רק העליון וכן צתשו' נ"צ קנוא א"י קיי אי' העיד שכן נהגו, ולענין אם נותר לעשות כן גם צשנות הקדושים הנה ונהנחצר הנ"ל אין ראי' דאפשר דלא ויירי רק ונשאר תיצות אולס צח"ס שס כ"י דהיכא דלא נשתנה מרליה לאופן הפקול דשרי להעציר צקולמוס, קרוצ לודאי דאפ"י צשנות הקדושים שרי דדיו ע"ג דיו לא ונקרי מחיקה עיי"ש, וכן צפ"ת י"ד קיי רע"ו סק"ו לונד כן ונד' הנוצ"י עיי"ש וכן כ"י הצרכ"י דכן ונצואר צתה"ד טהול ונקור דינו טל המחצר צסעי' הי"ל, וצקנווד יתצאר דתל"י צאשלי רצרי.

אמנם אם נתאלמו צאופן נשכתנו מרליהן יש לעיין והנה כפי הנוצואר צלשון המחצר הי"ל ונשנוע דאפ"י צבה"ג נותר להעציר עליהן קולמוס וכן ונתצאר להדי' ונדצרי הנוג"א ק"ק ל"ה שבי ע"ז דהיינו דוקא אם ונתחילת הכתיבה היי שחור ואח"כ נתאלס אזל אם ונתחילת הכתיבה היי אדום פקול עיי"ש הרי דאפ"י אם הוא נוראה טצתחילה היה פקול ויינו כשנעשה כן אח"כ צאורך הזנון כשר להעצירו צקולמוס והפנו"ג תמוה דלונאי ליתכשר כשנשתנה אח"כ לנוראה פקולה וכצר י"שצו הח"ס צתשו' הי"ל צטוטי"ד דלס היי הללנו"ס דצעינו טיהא הכתב שחור ודאי

ע"ד שבי לעיל לענין טיי"ן כשעושה טיי"ן קודס סנגומר הצית דאין הקפידא אלא טיעטנה צעור טעושה ומונו הצית והי"ז אין הקפידא אלא טיעטנה ד' וי"ד צרלועות טיהנס צתפילין, וצשלונא כשעשה הקשר כשעדיין הרלועות פסולין כגון קודס שהשחירן יש וקוס למוסלן ושוס הולנו"ה דהרלועות עדיין פסולין לתפילין, אזל כשהרלועות כשרין ועשה הקשר הרי עשאו כדינא, ולא דנוי לטי"ן דהקפידא לעשותה על עור הצית אזל ד' וי"ד אין הקפידא אלא לעשותן צרלועות טל תפילין ונהיכ"ת כיונא טלרי"ך לעשותן על התפילין גופא והחילוק פשוט ונצואר, שוב מללתי צתשו' כחלת צנינון קיי כ' כדצרי דאין צזה ושוס תולנו"ה וכתב שכן נוסיגן לעשות הקשר קודס שמועצירין הרלועה ונעצרהא עיי"ש.

וגם ונה שבי ונעכ"ת לדקדק טלא לחתוך הרלועה ונהי"ד כשהיא ארוכה הרצה כלורת ו' ושוס ח"ת, לעכ"ד כראה דאפ"י לפי ונסי"ס הצ"י צקיי ל"ב צשיטת רש"י דלותיות ד' וי"ד הם לותיות ונוש וכל לרוננוא צלצד מ"ו נראה דלא וניפסל צהו ח"ת לפי ונה סכתה. הרנוצ"ן צחי' לשצת דק כ"ח צישוצ קוטי' התוס' על רש"י ונהא דקאונר אלא לרלועות וקשה הא ד' וי"ד כנוי הללנו"ס וכתב הרנוצ"ן וז"ל ואפשר לומר דטי"ן דהיא כתיבה קיינות הוא דצעי כחורת ה' אזל ד' וי"ד דקשרים לא עכ"ל אי"כ הי"ה דאין לרי"ך להיותן צלורת לותיות ונוש ונהי"ט, תדע דהא י"ד טאין לה ראש עוקן ולא רגל צודאי פקול כנצואר צנוחות דק כ"ז ואילו י"ד טל קשר ונצואר צכונה דוכתא צרש"י טיהא רלועה קטנה ונאוד ואין צה אלא כפי"ה כנוין י"ד וכוכפהו צעוד העור לח והוא כפופה לעולס עכ"ל רש"י טצת דק כ"ח ודק ס"צ וכונה דוכתא, וכן לורת דל"ת צעי טיהא גגה ארוך ורגלה קלר ואס רגלה ארוך ככ"ף פשוטה פקול, ואילו צדל"ת טל קשר דרלועות ל"ת דחש לזה, אדרצה ונצואר צשו"ט דל"י"א רלועה טל ינוין טהא ארוכה עד הטצור וטל שנואל עד החמה, ואי"כ יהא לורתה ככ"ף פשוטה, אע"כ דאין קפידא על לורתה ונוש, ונויילא ליכא לנויפסל צהו גם ושוס ח"ת דהא צלל"ה חזינן דלא צעי צהו כל דין לותיות ונוש, ונהי"ט ל"ק ונה שהקשה אחי מורי הגז"ל צתשו' ערוה"צ חלו"ח קיי " על שיטות הפוסלין ח"ת צשין טל תפילין אטו כתיבה נאונר צ"י ונו"ש נד' וי"ד דנוי הללנו"ס הן, והא קשירה צודאי לא ונקרי כתיבה צשאר דוכתא ועי"כ דהללנו"ס לא היי אלא טיהא נעשה טיי"ן דל"ת י"ד צתפילין מיינו עיי"ש אזל ונדצרי הרנוצ"ן הנ"ל ונצואר דחילוק טוצח יש ציניהס דטי"ן דהוא כתיבה קיינות צעינן טיהא כדינא ונשאי"כ ד' וי"ד דאינו כתיבה קיינות לא צעי צ"י כל דין לות גנור ככ"ל צק"ד.

סימן ז

בבימי מור והדס הוטיע הש"ית אח צניו, כן יתצרך צכל עניניו, ידידי הלצני החוי"צ מוכתר צנינוסין כנו"ה עמיבא בלוי כ"י אצו יקר צח"ה הרמב"א יע"א

בדבק בדיו ונתן לכשר מדין וירעה צה ר דפון, ואם דבק צי וירעות של ה' די דפין פסול דחשיב כיריעה צה י דפין] והלכך חיבור היריעות בחפירה שאמרתן תורה הוי כמלואה אבל חיבור דף אחד של צי עורות בחפירה לא הוי כמלואה ופסול.

ג) במ"ב סי' ל"ב בבב"ל ד"ה מעור אחד, הביא דברי האו"ז והריטב"א מגילה ה' צי דמזוזה צי עורות וספרן בגידון כשר, ונראה דלויירי בכתבן צי דפין וספרן דאי צי עורות בדף אחד ה"א מסקינן צירי דפסול אף בספרים, [ומיהו בלו"ז כתב דאפי' דף אחד צי עורות מותר לחפור ומפרש ה"א דירי בלא דבקן אבל קשה להבין זה וכמשי"ב לקי סק"ן] ואע"ג דצירי שם אחד דגם צי דפין צי עורות פסול בחפילין ומזוזה אפטר דמפרשים דירי מוכיח מכלל דבאמה כשר גם בחפילין ומזוזה דצירי לא מסיק עלה חירון, ואפשר לפרש דה"ק א"ס איחא דפסול בחפילין ומזוזה מ"ט לא הני לה, אי"ז כיון דבגמי דין לא ספיק לה ס"ל שהוא כשר, אבל דף אחד צי עורות דאמר צירי דפסול אף בכל הספרים לא מצינו דפליגי עלה בגמי דין.

ו) רפ"ז יש מקום לומר דה"א ד"ה הר"מ ופסקוהו צירי"ז סי' רפ"ח דכתבן צי עורות אע"פ שספרן פסולה היינו בדף אחד אבל צי דפין כשר, אבל סחימה הדברים משמע דאף צי דפין ולפ"ז ס"ל להר"מ כהירי דלא נאמר חפירה יריעות אלא בספרים ולא בחפילין ומזוזה, אלא דקשה לפ"ז למה הכשר הר"מ צי דפין בעור אחד וצירי שם משמע דפסול וכבר הגיחו הגר"א ז"ל בסק"ן בקושיא.

נראה לדעת האו"ז וריטב"א כותבין צי דפין ואח"כ חופרין וכשר כמו בס"ת דכיון דחמירין דלענין תפילין בגידין שוין תפילין ומזוזה וס"ת, ופי' ריטב"א לענין נכתבין צי עורות, דין כס"ת לגמרי [תדע דא"ס איחא דחיבור לאחור כתיבה לא מהני אי"ז ע"כ אינו בכלל הלכה ס"ת לחצר וירעות מ"ל דמהני חפירה קדם כתיבה ודוקא בגידין ולא בגרדיו וכי"ז כתיבה בתו ל"ז א' ד"ה למ"א ובלו"ז] ולדעת הר"מ אפי' ספרן ואח"כ כתב פסול דכיון דאינו בכלל ההלכה לחופרן בגידין אין חפירה בכ"ן חיבור, תדע דא"ס איחא דחיבור ע"י חפירה קדם כתיבה כשר אי"ז ספרן בגרדיו ומי ליחבשר דלענין חיבור אין חילוק בין גידין לגרדיו, אלא ודאי דאף קדם כתיבה לא מהני חיבור לא בגידין ולא בגרדיו.

ה' אוחיות או פחות, אבל אם מזוזה פתוחה לא משי"ל דאי"ז לירך שפסול והיה כראש השטיח וזה דבר שא"י אפשר בס"ת, וכן לשיטת הרמ"א לא משי"ל דלא יתכן פתוחה אלא או שיהא בסוף פ' שמע פ"ה ירו"ט ע"י אוחיות או שיהא בפתחיה פ' והיה כדי ע"י אוחיות ופסול. לא יתכן בסחומות, ואע"ג דאפשר לסחומה שיהא ריחה ע"י חתכות בסוף השטיח כגון שהתיבה שהתיבה צה ז' אוחיות ופ"ה לפתוחה כתיבה ז', מ"מ צ"ל שיש לא יתכן זה, שמתחילה פ' שהתיבה כתיבה והיה.

וה"א דלמ"א דלמ"א להשלים היינו שאינו מסי"ת רק פרשה אחת וכמשי"ב הוי ולפ"ז משי"ל בכל חופן אפי' בסחומה שהריות כאלמנה והבה בהשלמה של ס"ת כשיעור ולא צ"ל שגונה.

סימן יא

א) יו"ד סי' ר"פ ס"ה צה"ג, וכן אם נחמר דבר כותבין על הקלף הדבוק, ע"י בהגרי"א דאע"ג דבמס' סופרים ספ"ב נתקנו דבר ר"מ ורצון, ורצון ס"ל דאין כותבין על המעלה מ"מ קוי"ל כד"ה מ"ש דלמ"א שם בסופה ס"ת שנקרע מעלה עליו מנחה מבחו, והתורה כ"מ, וז"ל דה"א דמלקו כתיבה אין דובקין בדבק ואין כותבין ע"י מעלה הרי מילי יוכיח משום חד עממא דר"מ סבר דאין הדבק ע"י אוחיות קלף אחד ממש אלא דחשיב חיבור וקוי"ל דלא מהני חיבור בס"ת אלא בחפיר בגידין אבל לא בגרדיו ואע"ג דגרדיו ג"כ חיבור בעממא, וה"ק דבק היינו גרדיו והלכך לא חשיב חיבור, ורצון ספרי דבק הוי ממש קלף אחד ואין כאן פסול גרדיו, ומדברי הרמ"א נראה דהו"א מלמ"א הוי שמדבק בדבק וכותב ע"י מעלה שדבק וכהו' דמלקו אבל לדבק הקרע לכו"ע מותר ולפ"ז קוי"ל כותבין שוין כותבין ע"י המעלה, אבל אין טעם לחלוק בזה, דע"כ או אפשר ללמוד בספר"א חיבור דבק מחפירה גידין דודאי דבק הוי מין אחד וא"ס דבק ה"א היריעות בדבק הוי כספרן כמשי"ב וצ"ל מנין ופסול, וע"כ כשמשכינן לדבק את הקרע הוי משום דלא חשיב כחפור אלא הוי קלף אחד ממש שכל קיום קלף הוי דבק המתחבר זה לזה בעצמו ומ"ל דבק צירי שמים מ"ל צירי אדם, וא"כ הדין נתן דלמ"א מדבקין את הקרע ה"ה כותבין ע"י המעלה וכבר הכריע המנהג את ההלכה.

ב) שם ש"ך סק"ז כ' דבשעת הדחק סומכין על הרמ"א לדבק אף במקום שאין חופרין וצ"למה אין כאן מקום להלך בין צי שיעין לגי דבק הוי בגרדיו וע"כ דבק חשיב חד כחן וא"כ אף בגי דבק והר"מ סבר את עיקר הדבק משום שאינו מחקיים אבל לא חלק על סברה הרמ"א דאי דבק מועיל אף בגי שיעין ודבק, ועוד כיון שבהו לכחוד על המעלה וכל מעלה הוי קרע גדול שהרי הוי קרע בכל היקפו [ודין קרע כזה צלש שיעין לאו חסרון ג' שיעין מעטבו מלחפור אלא גדול הקרע מנחה וג' שיעין שיעורא הוי תדע שהרי מצעורא לי כגמי מנחה ל"א צי צין שיעורא לשיטה מהו ור"ל א"ס רשאי לחפור קרע גדול כשיעור ג' שיעין וע"כ לא מצעורא לי אלא משום שהקרע הוי שלם במקום הכתב ולא מנגיח כל כך, אבל מה שלא בא הקרע בגי שיעין לאו מעליותא הוי כיון דאית בו שיעורא דג' שיעין] ואף א"ס דמחוק לומר שאין המנהג לכחוד על המעלה אלא במעלה קטנה שאין בכל היקפה שיעור ג' שיעין, אכתי כנגדו בחפירה פסול שהרי אמרו צירי פ"ק דמגילה דף אחד צי עורות פסול בין בספרים בין בחפילין ומזוזה ועלאי הוי כדף אחד צי עורות וע"כ דבק עדיף דחשיב כחד קלף, אלמ"א דאפי' במקום שאין חופרין מדבקין.

לפ"ז דרכנו למדנו דף אחד צי עורות מדובק בדבק שפיר דמי אבל חפור בין בגידין בין בגרדיו פסול ואע"ג דבעלמ"א גם חפירה חיבור כגון לענין עומתה וכמשי"ב הר"מ פ"י"ז מה' ע"י ה"כ מ"מ ה"א כבר נראה תורה דלא בחיבור תלוי שברי חפר גמטו פסול [אף בחיבור צי וירעות של ג' דפין ולא אמרינן נהי דאין כאן הכשר חפירה מ"מ ליחבשר מדין חיבור ויהא כיריעה אחת צה ז' דפין, אלא שאין זה תמונת הס"ת שאמרה תורה, וא"ס דבקן

אוחיות או פחות, אבל אם מזוזה פתוחה לא משי"ל דאי"ז לירך שפסול והיה כראש השטיח וזה דבר שא"י אפשר בס"ת, וכן לשיטת הרמ"א לא משי"ל דלא יתכן פתוחה אלא או שיהא בסוף פ' שמע פ"ה ירו"ט ע"י אוחיות או שיהא בפתחיה פ' והיה כדי ע"י אוחיות ופסול. לא יתכן בסחומות, ואע"ג דאפשר לסחומה שיהא ריחה ע"י חתכות בסוף השטיח כגון שהתיבה שהתיבה צה ז' אוחיות ופ"ה לפתוחה כתיבה ז', מ"מ צ"ל שיש לא יתכן זה, שמתחילה פ' שהתיבה כתיבה והיה.

ד) וחיבור דבק דמהני לכו"ע למשי"ב סק"ב, נראה דבמקום דלא

מהני חפירה לא מהני דבק לאחור כתיבה, דכיון דבשעת כתיבה אין כאן הכשר כשדבקין קרינן בו חטשה ולמ"א, והלכך לפי מהבגנו לכתוב על המעלה א"ס כתב קדם שדבק ואח"כ דבקה פסול ואפי' א"ס נפלה אינו חוזר ומדבקה וכי"ז בגרמ"א צירי"ז סי' ר"פ בגליון ש"ך סק"ז, מיהו במקום שחופרין כגון צי דפין צי עורות אפשר דכותבין ואח"כ מדבקין, וכשר כמו בחפירה גידין.

וה"א דכתבו הוי סוטה ו"ה א' דבגט לא מהני דיבוק צי עורות נראה דבגט שאני מס"ת חפילין ומזוזה דמהני דבק, דבספרים חו"מ לא דרשו חכמים שיהא אחד אלא שאין חופרין דף אחד צי עורות שאין החפירה ענין נאה זולת מה שאמרה ההלכה שברי אין חילוק בין גידין לגרדיו ומ"מ גרדיו פסולין, תדע שברי חופרין צי דפין צי עורות אע"ג שאין זה ספר אחד, והלכך מהני דבק אף במקום שאין חופרין, אבל בגט דדרשו ס' אחד ולא מהני חפירה ה"ה דלא מהני דבק כמו דלא קרינן לי אחד בשופר כמשי"ב הוי שם, ומיהו און זה מוכרח וי"ל דדרבה דבגט מהני חפירה אף דף אחד צי עורות דחפירה מנשיב ספר אחד ושאינו סחי"מ דביעין קלף דוקא וגידין דוקא, וזהו ספיקו של או"ז בגט אע"ג דהכשר חיבור צי עורות בחו"מ ומיהו בלו"ז כ' דילפינן כ' אחד בחפילין ומזוזה מגט ומנלת סוטה ולפ"ז קשה למה הקול בחו"מ ול"ע. זה גם דעת הרמ"א בלש"ס סי' ק"ל דכתב דבגט הוי ספק אע"ג דצירי"ז סי' רפ"ה חס"ט בשו"ע בהר"מ דלא מהני חפירה במזוזה.

ובתרי מנחות ל"ב א' ד"ה דלמ"א, כתבו דמותר לחפור צי עורות ובה דאמר צירי דחוי"מ אינו נכתבין אלא על עור אחד היינו